

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**«РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ, ЯК
ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА
СВІТОВОМУ ТУРИСТИЧНОМУ РИНКУ»**

Автор:

Студентка групи Тм-21

Стрільковська Х.І.

Науковий керівник:

к.е.н., ст. викл

Ткач У.В.

Тернопіль-2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕДУМОВ І РІВНЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ.....	7
1.1. Основні засади та концептуальні підходи розвитку туристичної інфраструктури.....	7
1.2. Класифікація та основні елементи туристичної інфраструктури.....	12
1.3. Основні чинники, що впливають на розвиток туристичної інфраструктури.....	22
Висновки до 1 розділу.....	28
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ ЯК ОСНОВНОГО ФАКТОРА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ НА СВІТОВОМУ ТУРИСТИЧНОМУ РИНКУ НА ПРИКЛАДІ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	30
2.1. Сучасний стан туристичної інфраструктури України.....	30
2.2. Соціально-економічні передумови розвитку туристичної Інфраструктури Івано-Франківської області.....	38
2.3. Оцінка використання туристичного потенціалу Івано- Франківської області.....	48
Висновки до 2 розділу.....	53
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ ГОТЕЛЬНО- РЕСТОРАННОГО КОМПЛЕКСУ «РОККРІС».....	56
3.1. Проблемні аспекти розвитку туристичної інфраструктури в Україні	56
3.2. Основні принципи та стратегічні напрями розвитку міжнародного туризму в Україні.....	61
3.3. Розробка проекту готельно-ресторанного комплексу «РокКріс» у Івано-Франківській області.....	68
Висновки до 3 розділу.....	79
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	86
ДОДАТКИ.....	96

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах глобалізації туризм став одним із найбільш динамічних та найприбутковіших галузей економіки у багатьох розвинутих країнах світу. Одним із важливих елементів без якого неможливий стабільний розвиток туризму в країні залишається туристична інфраструктура.

Саме за таких умов на сучасному етапі розвитку туристичної інфраструктури України та туризму загалом, виникає необхідність поглибленого дослідження та вивчення механізмів функціонування туризму закордоном та в Україні для того, щоб використовуючи міжнародний досвід вивести вітчизняний туристичний ринок на певний рівень конкурентоспроможності.

Звісно, що розвитку міжнародного туризму в Україні передують ряд соціально-економічних факторів та базується на певних засадах, що склалися на території нашої країни. Також варто зазначити, що за наявності значного туристичного потенціалу та усіх передумов для успішного розвитку туризму на теренах нашої держави у нас майже повністю відсутні практичні інструкції щодо раціонального використання, планування, просування та економічного механізму функціонування туризму, відсутність туристичної інфраструктури на необхідному рівні. Усе це в сукупності призвело до того, що туризм в Україні розвивається повільними темпами, хоч із постійною динамікою. У той же самий час по усьому світу спостерігається збільшення обсягів внутрішнього та зовнішнього туризму, дозволяючи, країнам, які ще вчора вважали країнами з низьким економічним розвитком, стати процвітаючими.

Таку різницю між світовим та вітчизняним туризмом можна пояснити тим, що світовий ринок має більш досконалу та розвинену туристичну інфраструктуру та стратегію просування туристичних продуктів, що важко сказати про Україну.

Дослідженням проблематики розвитку туризму та туристичної інфраструктури набули значних обертів у другій половині ХХ століття.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у процес дослідження теорії і практики міжнародного туризму зробили відомі зарубіжні

та вітчизняні вчені: Квартальнов В., Котлер Ф., Кох А., Мюллер Б., Александрова А., Кифяк В.Ф., Любіцева О.О., Воскресенський В., Заячківська Г., Самко О.О. та інші. Зокрема, дослідженню стану міжнародного туризму в Івано-Франківській області присвятили праці Рутинський М.Й., Гук Н.А., Недавня О., Мальська М.П., Мединяк А.М.

Метою роботи є вивчення та дослідження сучасного стану та проблем туристичної інфраструктури України, також розробка заходів, які допоможуть покращити стан туристичної інфраструктури на основі досвіду європейських країн, а також практичне використання туристичного потенціалу України для підвищення конкурентоспроможності на світовому туристичному ринку.

Для досягнення мети дослідження у магістерській роботі поставлені такі конкретні завдання:

- уточнити сутність та види туристичної інфраструктури;
- розглянути та систематизувати основні фактори, що впливають та розвиток туристичної інфраструктури;
- здійснити оцінку сучасного стану туристичної інфраструктури та туризму в Україні;
- оцінити перспективи та шляхи вдосконалення та розвитку туристичної інфраструктури як основного чинника підвищення конкурентоспроможності України на міжнародному туристичному ринку;
- здійснити прогноз розвитку світового туристичного ринку, щоб виділити основні конкурентні переваги України відносно інших країн світу;
- розробка проекту готельно-ресторанного комплексу «РокКріс» задля покращення туристичної інфраструктури України та зміцнення позицій на світовому ринку.

Об'єкт дослідження: ринок міжнародного, внутрішнього, в'їзного туризму та туристична інфраструктура України

Предмет дослідження: теоретичні та практичні питання з розвитку туристичної інфраструктури України.

Методи роботи. Методичними засадами магістерської роботи є положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, які стосуються проблематики конкурентоспроможності інфраструктури в туристичному бізнесі. При виконанні магістерської роботи були використані наступні методи дослідження: логічно-теоретичний (при дослідженні сутності та класифікації туристичної інфраструктури); історичний (при систематизації основних концепцій розвитку туристичної інфраструктури у часі); статистичні, прогнозування та економіко-математичні методи, графічне моделювання при побудові матриці SWOT- аналізу перспектив розвитку туризму в Івано-Франківській області.

Інформаційною основою роботи є офіційні звіти та аналітичні публікації Всесвітньої туристичної організації, матеріали економічних досліджень Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та Департаменту туризму та курортів, українські та зарубіжні статистичні збірники, аналітичні та прикладні праці українських та зарубіжних вчених.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у розробці ряду інноваційних заходів щодо покращення туристичної інфраструктури України та просування їх на міжнародному туристичному ринку.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що результати можуть бути враховані в процесі розробки стратегії розвитку туристичної інфраструктури України.

Апробація результатів дослідження. Основні результати та положення дослідження опубліковані у збірнику тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародний бізнес та замковий туризм в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку» (Тернопіль-Збараж, 2017р.)

Обсяг та структура магістерської роботи. Магістерська робота загальним обсягом 100 сторінки складається зі вступу, трьох розділів, висновків, та містить список використаних джерел із 90 найменувань. Магістерська робота ілюстрована 11 рисунками і містить 15 таблиць.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕДУМОВ І РІВНЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ

1.1. Основні засади та концептуальні підходи розвитку туристичної інфраструктури

Туристична інфраструктура важливий елемент без якого неможливий стабільний розвиток туризму в Україні, також це один із основних факторів підвищення конкурентоспроможності України на міжнародному туристичному ринку.

Безпосередньо термін «туристична інфраструктура» був вперше застосований у I половині XX століття і викладений у працях А. Маршала та Д.Кларка. Згадані науковці зазначали, що туристична інфраструктура – це сукупність галузей покликаних обслуговувати потреби виробництва (виробнича інфраструктура) та населення (соціальна інфраструктура).

Виділяють виробничу та соціальну інфраструктури. До виробничої відносять: транспорт, лінії електропередач, зв'язок, водне забезпечення, інформаційне та наукове забезпечення, підприємства спеціального обслуговування тощо. У свою чергу до соціальної – заклади освіти, служби охорони здоров'я, техніки безпеки, транспорт, тощо.

Згідно Закону України «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про туризм» туристична інфраструктура – це сукупність різних суб'єктів туристичної діяльності:

- а) готелів;
- б) туристичних комплексів;
- в) кемпінгів;
- в) мотелів;
- г) пансіонати;
- д) підприємств харчування, транспорту, закладів культури та спорту.

Основна мета створення зазначених суб'єктів в Україні – забезпечення прийому, обслуговування та перевезення туристів [21]. Головною метою створення цих об'єктів є забезпечення прийому, обслуговування та транспортування туристів.

Також, слід зазначити, що у економічних словниках широкого вжитку зазнав відносно новий термін «інфраструктура ринку». Під інфраструктурою ринку слід розуміти сукупність державних та комерційних організацій, ринку капіталів та ін.. [3]

Історія розвитку туристичної інфраструктури в Україні бере свій початок ще з часів Київської Русі. До наших часів збереглися чисельні архітектурні пам'ятки. Найбільш визначними з них є: Софійський собор, Спасо-Преображенський собор, Михайлівський собор Видубицького монастиря, Успенський собор Києво-Печерського монастиря, Ніколо-Дворищенський собор, Успенський собор у Володимирі – Волинському, Золоті ворота, Іллінська церква, Параскеви П'ятниці церква тощо.

Одним із головних чинників розвитку туристичної інфраструктури за часів Русі стала особлива увага до гостей, адже торговельні шляхи, які проходили через Київську Русь у той час, спровокували гостру необхідність у збільшенні кількості закладів розміщення та харчування, також необхідно було створити комфортні умови для мандрівників.

Одними із перших закладів розміщення тих часів по праву вважають заїжджі двори, більш відомі як «ями». З встановленням нових дипломатичних зв'язків та торгових шляхів, розвитком поштових відправлень почали будуватись гостинні двори, які за рівнем комфорту значно перевищили заїжджі двори. Послугами нових закладів розміщення стали користуватись купці, послы та високопосадовці. У закладах такого типу найчастіше існувала розміщення за національною ознакою, іноземців розміщували враховуючи їх національну приналежність.

Згодом, на території сучасної України почали прокладатись нові-і-нові торговельні та чумацькі шляхи популярності серед мандрівників набули корчми, які також називали «шинки».

Так звані «шинки» поділялись на 2 рівноправні території і набули сучасного вигляду і являли собою чітке розмежування приміщень для ночівлі та харчування.

З стартом релігійних та суспільних процесів у середньовічній Європі, які часто торкнулись і України. Адже цей час характеризується потужним паломницьким рухом до релігійних центрів Близького Сходу, тогочасна Україна не стала виключенням, адже на її території сформувалось кілька релігійних центрів, а саме Почаївська та Києво-Печерська Лаври. Паломницькі рухи суттєво вплинули на сферу гостинності того часу. Адже, у той час, паломники користувались величезною шаною і їх розміщення вважалось, якщо не престижним так почесним. Паралельно на території церков та монастирів, почали розміщуватись – церковні двори, де паломники знаходили ночівлю та скромний набір харчів.

Після остаточного відходу України до Російської імперії, сфера гостинності змінила вектор розвитку і постійні двори зазвичай будувались на поштовому тракті між Києвом та Москвою.

Однак, з розвитком залізниці готельний напрям в Україні зазнав кардинальних змін, адже збільшення потоків мандрівників, які прибували на територію тогочасної України зумовило шалений приріст готелів в Україні. Що стосується усієї України то туристична інфраструктура на її території почала розвиватись з II половини XIX століття. Цей період знаменитий тим, що відбувається активне освоєння рекреаційно-туристичних місць Яремче та Ворохти. І саме в цей період в Українських Карпатах спостерігається стрімкий розвиток туризму.

Що стосується решти України то починаючи з 20-х років XX століття то на Донбасі відкриваються перші будинки відпочинку, що дало поштовх створенню на схожих місцевостях, такого виду закладів розміщення. Для розв'язання

проблем грязелікування і бальнеотерапії при захворюваннях серцево-судинної та нервової систем, органів травного тракту та сечовивідних органів у 1928 р. був створений Одеський науково-дослідний інститут курортології [7; 15, 14–32; 3, 103–125].

До 1991 року туристична галузь в Україні повністю належала Радянському Союзу, що означало централізоване керівництво галузі. Беручи до уваги, перші роки незалежної України, а саме 1991 -1993 роки то їх можна охарактеризувати як надзвичайно складні, адже обсяг внутрішнього потоку туристів зменшився у чотири рази, що стосується іноземних туристів то їх потік упав на цілих 80%. (7).

Новим етапом у розвитку туризму та туристичної інфраструктури в Україні по праву вважають 1995 рік, адже саме тоді Верховна Рада України прийняла Закон «Про туризм». Що стосується сьогодення то туризм по праву можна вважати одним із найперспективніших галузей економіки в Україні.

Головними ознаками сучасного етапу розвитку туристичної інфраструктури України є: об'єкти розміщення; об'єкти харчування; супутня та комунікаційна сфери [11, 34–53; 14, 68–93].

Також на сучасному етапі розвитку туристичної інфраструктури та туризму сформувались відомства, які безпосереднього впливають на цю сферу, а саме: міністерства екології та природних ресурсів, та охорони здоров'я, міністерство транспорту, освіти та науки, державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму, управління культури і туризму виконавчих комітетів на регіональному рівні, обласні комунальні центри туризму.

Туристична інфраструктура представлена сукупністю матеріально-речових об'єктів, діяльність яких спрямована на задоволення туристичних потреб населення. Вона включає матеріально-технічну базу функціонально-господарських структур в Україні. Деякі вітчизняні дослідники до туристичної інфраструктури відносять також і туристичні об'єкти природного походження, історичні пам'ятки, музеї та ін. Рекреаційні ресурси туристичної інфраструктури займають особливе місце у розвитку всієї туристичної галузі.

До ресурсів туристичної інфраструктури зараховують:

1. Сукупність природних об'єктів;

2. Комплекс штучно створених людиною об'єктів, що мають комфортні властивості та придатні для створення туристичного продукту. Як правило, їх наявність визначає формування туристичного бізнесу у тому чи іншому регіоні. Зокрема це наступні об'єкти історичного та культурного значення:

1. Музеї;
2. Пам'ятники та пам'ятні місця, пов'язані з історичними подіями, життям і діяльністю видатних представників науки, техніки, культури;
3. Унікальні архітектурні та етнографічні об'єкти;
4. Об'єкти, що демонструють сучасні досягнення країни в будівництві, сільському господарстві, промисловості, культурі, медицині науці та спорті [12, 48–64; 13, 98–112].

Таблиця 1.1

Ресурси туристичної інфраструктури

1. Природні об'єкти	<ul style="list-style-type: none"> - національні природні парки; - унікальні зразки незайманої природи; - каньйони; - мережа річок придатних для ведення туризму; - ліси з рідкісними породами дерев; - гори тощо.
2. Штучно створені туристичні об'єкти	<ul style="list-style-type: none"> - музеї; - пам'ятники та місця історичних подій та баталій; - унікальні етнографічні та архітектурні об'єкти; - місця, які символізують досягнення та унікальні зразки у плані архітектури, промисловості, сільськогосподарського ремесла регіону.

Джерело: складено на основі [3]

Туристична інфраструктура України має свою структуру, що потребує постійного розвитку та модернізації.

До елементів основної туристичної інфраструктури належать:

1. Об'єкти розміщення;
2. Об'єкти харчування;

3. Об'єкти транспортування туристів.

До супутньої інфраструктури належать:

1. Заклади культури;
2. Розважальні заклади;
3. Спортивні заклади;
4. Заклади охорони здоров'я, в межах яких надаються додаткові послуги туристу.

Таблиця 1.2

Компоненти туристичної інфраструктури

Елементи основної інфраструктури	туристичної	Елементи супутньої інфраструктури
1. Об'єкти розміщення		1. Заклади культури
2. Заклади харчування		2. Розважальні заклади
3. Транспортні послуги		3. Спортивні та заклади охорони здоров'я

Джерело: складено на основі [65]

З усього вище переліченого можна зробити ряд висновків, що компоненти туристичної інфраструктури пов'язані між собою і залежать один від одного, також вони формують туристичний імідж України на міжнародному туристичному ринку. Послаблення однієї із ланок туристичної інфраструктури здатне послабити рівень конкурентоспроможності нашої держави як туристичного регіону не лише для іноземних туристів, але й для внутрішніх. Тому при формуванні та реалізації туристичної політики в галузі туризму необхідно враховувати особливості усіх основних елементів інфраструктури.

1.2 Класифікація та основні елементи туристичної інфраструктури

Станом на сьогодні, туризм по праву можна назвати однією з найбільш динамічних галузей економіки. Туристичні місця та дестинації з кожним роком все більше приваблюють туристів. Проте, окрім туристичних дестинацій та туристичних об'єктів, ще туристична інфраструктура відіграє одну із найвизначніших ролей у привабленні туристів.

Саме туристична інфраструктура представлена спорудами, будинками, транспортним сполученням, музеями, закладами культурного призначення, закладами розміщення, харчування тощо. У сукупності ці елементи і формують туристичну інфраструктуру, і саме таке визначення поняття «туристичної інфраструктури» відповідає законодавству України.

Кожна система, в тому числі і туристична інфраструктура володіє власною структурою, яка потребує постійного вливання фінансів, робочої сили та звісно новітніх технологій. Це необхідно для сталого розвитку системи туристичної інфраструктури та її модернізації. Щоб розуміти усю глибину структури інфраструктури туризму необхідно виокремити основні її елементи, а саме: - виробнича та супутня інфраструктура.

Таблиця 1.3

Головні елементи туристичної інфраструктури

№	Найменування елементів	Основні складові
1.	Виробнича інфраструктура	- заклади розміщення; - заклади харчування; - транспортна система.
2.	Супутня інфраструктура	- заклади культури; - спортивні та медичні споруди; - розважальні заклади.

Джерело: складено на основі [4]

До головних складових виробничої інфраструктури необхідно віднести: заклади розміщення, харчування та транспортну систему. Супутня інфраструктура складається з закладів культури, спорту, медичні та розважальні закладів, адже саме ці елементи надають додаткові послуги туристу.

Також, туристична інфраструктура у своєму складі містить: – туристичні ресурси (природні, історичні, культурні, соціально-економічні об'єкти, які задовольняють різні потреби туристів).

Слушною є думка, що туристична інфраструктура обумовлена туристським споживанням. Туристське споживання у вартісному вимірі складається з сукупності туристських витрат.

А основними туристськими витратами є:

- комплексні тури(пакет послуг); послуги розміщення(короткотермінового проживання);
- харчування та напої; послуги пасажирського транспорту, екскурсійне обслуговування;
- послуги перекладача; організаційні послуги туроператора, турагента;
- рекреаційні, культурні, розважальні, спортивні заходи;
- придбання сувенірної продукції, фототоварів, відвідання магазинів;
- страхування; інші(у т.ч. фінансові послуги, оренда транспортних засобів тощо) [8].

Для організації туристичної подорожі з метою лікування заклади розміщення туристів (санаторії, профілакторії чи оздоровчі комплекси) мають бути оснащені спеціальним обладнанням, тобто спеціалізовані засоби розміщення туристів, крім надання тимчасового житла виконують ще й інші спеціалізовані функції. Для прийому туристів, які прибули з метою участі в науковому симпозіумі, готелі повинні бути оснащені конференц-залом. Найпоширенішим засобом розміщення туристів є готелі, що формують окрему готельну індустрію. Тому варто охарактеризувати їх діяльність.

Готель – це засіб для колективного розміщення туристів, який складається з певної кількості номерів, має єдине керівництво та надає набір послуг: як мінімум заправку постелі та прибирання номера, що згруповані у класи та категорії відповідно до пропонованих послуг і обладнаних номерів [9].

Розрізняють готелі за місткістю – кількістю номерів та кількістю місць для проживання у них. Крім того, діяльність готелів характеризується коефіцієнтом завантаження, набором послуг та їх вартістю. За стандартами Всесвітньої туристичної організації до готелю будь-якої категорії можна зарахувати будинок, у якому не менше ніж 10 номерів з цілодобовим гарячим та холодним водо- постачанням [8]. Крім того, мінімальні вимоги до готелю передбачають: якість готельного обладнання та меблів, енергопостачання, опалення, задовільний санітарний стан, наявність засобів зв'язку та систем безпеки, послуг

харчування та обслуговування. У більшості країн світу попередня класифікація готелю є необхідною умовою при отриманні ліцензії на готельну діяльність.

Щоб досягнути успіху у готельній справі та надавати конкурентоспроможні послуги, необхідно зважати на міжнародні стандарти ведення готельного господарства. Орієнтиром у цій справі слугують затверджені ВТО рекомендації, які втілені у національному стандарті України: “Послуги туристичні. Класифікація готелів” [10], що спирається на такі стандарти та нормативні документи: ДСТУ 4268:2003 “Послуги туристичні. Засоби розміщення. Загальні вимоги”; ДСТУ 4094-2002 “Послуги перукарень. Загальні вимоги” та ДБН В. 2.2-9-99 “Будинки і споруди. Громадські будинки і споруди. Основні положення”. Цей стандарт введений у дію в Україні 08.12.2003 р. і встановлює класифікацію готелів (мотелів) різних організаційно-правових форм місткістю більше 7-ми номерів, які підлягають єдиному керівництву та згруповані. В Україні з 1999 р. запроваджену обов’язкову сертифікацію готельних послуг. Класифікація готелів за категоріями заснована на комплексі вимог до: матеріально-технічного оснащення; переліку послуг, що надаються; кваліфікації персоналу.

Ще однією важливою складовою туристичної інфраструктури є суб’єкти туристичної діяльності – це суб’єкти, зареєстровані згідно законодавства та володіють ліцензією або дозволом на здійснення професійної діяльності, суб’єкти господарювання, що надають туристичні послуги населенню в Україні внесеться до Державного реєстру суб’єктів туристичної діяльності; такий суб’єкт туристичної діяльності як туроператор безпосередньо та регулярно здійснюють діяльність щодо створення турпродукту, реалізації та надання туристичних послуг, а також посередницьку діяльність із надання характерних і супутніх послуг.

Таблиця 1.4

Компоненти туристичної інфраструктури

№	Найменування компонентів	Тлумачення понять
1.	Суб’єкти туристичної діяльності	суб’єкти, зареєстровані згідно законодавства та володіють ліцензією або дозволом на здійснення професійної

		діяльності, суб'єкти господарювання, що надають туристичні послуги населенню в Україні внесеться до Державного реєстру суб'єктів туристичної діяльності
2.	Професійні кадри та студенти навчальних закладів туристичних спеціальностей	кадри та їх підготовка необхідний елемент забезпечення функціонування туристичної інфраструктури, адже працівники туристичної сфери забезпечують управлінський процес та організацію туристичної діяльності
3.	Туристичні ресурси	природні, історичні, культурні, соціально-економічні об'єкти, які задовільняють різні потреби туристів
4.	Туристична індустрія	складова туристичної інфраструктури і являє собою сукупність закладів легкого харчування, пункти обміну валюти, сувенірні магазини, кіоски з пресою та інформаційними матеріалами, туристичні товари, та інформаційних матеріалів
5.	Туристичні послуги	послуги щодо розміщення, харчування, інформаційно-рекламного обслуговування, а також послуги закладів культури, спорту, побуту, розваг тощо, спрямовані на задоволення потреб туристів
6.	Туристичний продукт	спеціально розроблений комплекс, який у собі об'єднує послуги перевезення, проживання та інші туристичні послуги, які не пов'язані з послугами перевезення та проживання. І реалізуються за єдиною ціною

Джерело: складено на основі [18]

Туристична індустрія – це ще одна складова туристичної інфраструктури і являє собою сукупність закладів легкого харчування, пункти обміну валюти, сувенірні магазини, кіоски з пресою та інформаційними матеріалами, туристичні товари, та інформаційних матеріалів, магазинчики туристичних товарів, транспортна система та розв'язка, логістичне планування забезпечення об'єктів та суб'єктів туристичної інфраструктури.

– туристичні послуги – послуги щодо розміщення, харчування, інформаційно-рекламного обслуговування, а також послуги закладів культури, спорту, побуту, розваг тощо, спрямовані на задоволення потреб туристів;

– туристичний продукт – це спеціально розроблений комплекс, який у собі об'єднує послуги перевезення, проживання та інші туристичні послуги, які не

пов'язані з послугами перевезення та проживання. І реалізуються за єдиною ціною.

На сьогоднішній день туристична інфраструктура, насамперед, розвинена є так званим мотиватором, який спонукає людей подорожувати з однієї країни в іншу, також інфраструктура туризму виконує функціональну функцію та забезпечує взаємодію суб'єктів туристичного напрямку. Також вона регулює фінансові та інформаційні потоки в туризмі.

Раніше ми вже визначили, що туристична інфраструктура представлена сукупністю матеріально-речових об'єктів, діяльність яких спрямована на задоволення туристичних потреб населення. Саме сукупність цих об'єктів приваблює потенційних відвідувачів. Однак, наявність матеріально-технічної бази підприємств туризму не гарантує велику кількість туристів, насамперед, стан цих об'єктів відіграє визначну роль для туристів. Тому окрім закладів розміщення, туристи повинні бути забезпеченими: медичними, посередницькими, спортивними та банківськими послугами. Задля всебічного задоволення потреб туристів.

У свою чергу матеріально-технічну базу туристичних підприємств класифікують як:

- 1) основні будівлі, а саме: готелі, мотелі, хостели, бари, ресторани, кафе, нічні клуби;
- 2) допоміжні будівлі, такі як: гаражі, пральні, котельні, підземні парковки, паркінги тощо;
- 3) споруди, спортивного призначення: спортмайданчики, канатні та екстрим парки; відстійники туристичних поїздів;
- 4) передавальні пристрої (електромережі, різноманітні трубопроводи, трансмісії тощо);
- 5) робочі і силові машини та обладнання (силові трансформатори, електродвигуни, генератори, холодильно-компресорне і прально-сушильне обладнання тощо);
- б) обчислювальна техніка та програмне забезпечення (софти);

- 7) транспортні засоби (легковий транспорт, автобуси, легкий вантажний автотранспорт тощо);
- 8) інструменти;
- 9) виробничий та господарський інвентар (меблі, предмети для охорони праці, протипожежне обладнання тощо);
- 10) інші основні засоби [7, с. 343].

Беручи до уваги стан та структуру матеріально-технічної бази, то це відображає ефективне застосування та ведення інвестиційної діяльності. Матеріально-технічна база насамперед залежить від специфіки туристичної галузі, інвестиційних вливань, впровадження новітніх технологій, місцезорозташування тощо.

Чим більша частка основних фондів у структурі матеріально-технічної бази, тим міцнішою є основа розвитку туризму.

Для покращення матеріально-технічної бази туризму необхідно зробити наступні кроки:

- 1) модернізувати та наблизити до сучасних вимог та потреб туристів засоби розміщення та застосувати новітні технології будівництва при створенні нових;
- 2) впровадження інновацій;
- 3) боротьба з корупцією органів влади усіх ланок;
- 4) організація прозорих тендерів щодо реконструкції пам'яток архітектури;
- 5) розробка інвестиційних проектів та залучення інвестицій у галузь.

Таблиця 1.5

Матеріально-технічна база туристичної інфраструктури

№	Найменування	Основні елементи
1.	Основні будівлі	<ul style="list-style-type: none"> - готелі, - мотелі, - хостели, - бари, - ресторани, - кафе, - нічні клуби;

2.	Допоміжні будівлі	<ul style="list-style-type: none"> - гаражі, - пральні, - котельні, - підземні парковки, - паркінги тощо;
3.	Споруди спортивного призначення	<ul style="list-style-type: none"> - спортмайданчики, - канатні та екстрим парки; - відстійники туристичних поїздів;
4.	Передавальні пристрої	<ul style="list-style-type: none"> - електромережі, - різноманітні трубопроводи, - трансмісії тощо;
5.	Силові та робоче обладнання	<ul style="list-style-type: none"> - силові трансформатори, - електродвигуни, - генератори, - холодильно-компресорне - прально-сушильне обладнання тощо;
6.	Обчислювальна техніка	<ul style="list-style-type: none"> - софти, - програмне забезпечення;
7.	Транспортні засоби	<ul style="list-style-type: none"> - легковий транспорт, - автобуси, - легкий вантажний автотранспорт тощо.
8.	Інструменти	
9.	Виробничий та господарський інвентар	<ul style="list-style-type: none"> - меблі, - предмети для охорони праці - протипожежне обладнання тощо
10.	Інші основні засоби	

Джерело: складено на основі [7, с.343]

Для підвищення конкурентоспроможності туристичного підприємства необхідно насамперед зважати на конкурентоспроможність послуг, які воно надає. Конкурентна здатність, яких визначається співставленням якості та ціни. Ще одним головним моментом, який впливає на якість надаваних туристичних послуг – матеріально-технічна база, адже туристичні послуги не можуть надаватись без її використання.

З плином часу головні фонди туристичних підприємств зазнають зношень та механічних пошкоджень, тому для досягнення стандартів європейського та світового рівнів необхідні постійні інвестиційні вливання.

Висока частка основних фондів у структурі матеріально-технічної бази туризму відносно обігових коштів викликана значними потребами капітальних

вкладень, які туристичні підприємства інвестують для спорудження та оснащення засобів розміщення туристів. Величина капітальних вкладень в туризм пов'язана зі змінами попиту залежними від сезону та великими термінами їх окупності.

В умовах сучасного етапу розвитку економіки, коли створився дефіцит інвестиційних коштів, необхідно шукати інші варіанти фінансування проектів. Звісно, найвигіднішим видом інвестування туристичних підприємств залишається самофінансування підприємства за рахунок амортизації та прибутку.

Одним зі способів інвестування за рахунок власних коштів є створення територіально-галузевого об'єднання, так званого кластера. Основну увагу у структурі матеріально-технічної бази туризму слід надавати основним будівлям, до яких належать усі засоби розміщення туристів – готелі, мотелі, бази відпочинку, санаторії, профілакторії тощо.

Усі вони придатні не для постійного місця проживання у подорожах з різною метою та терміном. Це можуть бути як і ділові поїздки, так і пізнавальні, спортивні з культурною метою, участь у змаганнях та наукових конференціях. Що стосується світової практики то цивілізований світ користується стандартизацією закладів розміщення сформованою Всесвітньою туристичною організацією, яка класифікує заклади на колективні та індивідуальні.

Беручи до уваги рекреаційні ресурси то їх ефективне використання можливе лише за наявності туристичної інфраструктури.

Широкий спектр спеціалізованості засобів розміщення дозволить створити унікальний стандарт центром якого може стати класифікація засобів розміщення, яку свого часу розробила Всесвітня Туристична Організація.

Однак, лише однієї туристичної інфраструктури замало, адже розглядати цю інфраструктуру необхідно в масштабнішому форматі. Основні її елементи повинні використовуватись не лише у туристичних чи рекреаційних сферах, але й покращувати соціально-економічне життя країни.

Ця інфраструктура повинна бути і загального користування та відповідати міжнародним стандартам у той же час відповідати потребам жителів України та іноземним відвідувачам.

Враховуючи організацію інфраструктурного процесу, слід виокремити транспортну систему та забезпечення. Питання охоплює проблему транзитних перевезень, організацію залізничного сполучення, розвиток автомагістралей, повітряного, морського, річкового транспорту.

Україна володіє розвинутою системою автомагістралей, залізничних шляхів, аеропорти, також у нашій державі наявні річкові та морські порти. Авіаційний, автомобільний, залізничний, річковий і морський транспорт здатні забезпечити перевезення туристів з резервом транспортних потужностей на деяких видах транспорту.

Однак, враховуючи стан українських транспортних шляхів, то лівова частка з них не відповідає світовим стандартам. Щоб зробити транспортні перевезення максимально швидкими, безпечними, надійними та комфортними.

Адже, саме транспортна система є тією першою ланкою між туристичними потоками іноземних відвідувачів в Україні. Тому, таким важливим елементам як транспорт та туризм необхідно правильно взаємодіяти для того, щоб у найкоротші терміни вирішити низку наболілих питань щодо розбудови туристичної інфраструктури за напрямками національної мережі транспортних коридорів із залученням приватного капіталу (національного і закордонного).

Також, необхідно ліквідувати корупційну складову у органах влади усіх рівнів, проведення ефективних реформ та створення спеціалізованих структур покликаних контролювати, функціонувати та контролювати об'єкти та суб'єкти туристичної діяльності.

Що стосується програм розвитку та функціонування мережі міжнародних кордонів то в Україні була прийнята Програма функціонування національної мережі міжнародних транспортних кордонів, що повинно розв'язати існуючі проблеми стану доріг в Україні, створити комфортні умови для туристичної

інфраструктури та дозволить облаштувати зручні прикордонні переходи з сусідніми країнами.

Звісно, стабільний розвиток туристичної галузі неможливий без систем зв'язку і комунікацій, діяльності служб сервісу, розвинутої галуззі громадського харчування та організації культурно-розважальних програм.

На сьогодні актуальними для України залишаються проблеми з водопостачанням, каналізаційними системами у населених пунктах та об'єктах рекреації.

Що стосується проблеми інфраструктурного облаштування території нашої держави, то вона може бути вирішена завдяки інвестиціям у проекти розбудови інфраструктури. Інвестиції повинні бути не лише приватні, але й з боку центральних та місцевих органів влади. Розв'язання цієї проблеми позитивно вплине на економічний розвиток України.

1.3 Основні чинники, що впливають на розвиток туристичної інфраструктури

Паралельно з розвитком туристичної інфраструктури існує ряд чинників, які впливають на її подальший розвиток. Серед таких чинників виділяють: природно-кліматичні, соціально-економічні, містобудівні фактори, а також рівень їх комфорту та обслуговування.

Беручи до уваги природно-кліматичні чинники, то їх слід розглядати як головні при формуванні готельних комплексів розрахованих на спортивні та туристичні напрямки адже саме від сприятливих кліматичних умов напряду залежить кількість туристів.

Для розвитку готельно-ресторанного господарства життєво необхідні наявність рекреаційних ресурсів та ландшафту, наявність історичних та культурних об'єктів.

Також, визначну роль у розвитку туризму та туристичної інфраструктури відіграють соціально- економічні чинники.

Головними факторами (див. табл.1.6), що сприяють розвитку туристичної інфраструктури є: суспільство, якість життя, економіка, політика, освіта і інформація, навантаження на навколишнє середовище та його захист.

Архітектурно-планувальна та композиційна організація готелів також знаходяться під впливом умов їх розташування в міській забудові, в замських зонах відпочинку і туризму, в спеціалізованих спортивно-оздоровчих районах. Рівень комфорту в готелях спортивно-туристичного призначення визначається їх технічним оснащенням, складом і якістю номерного фонду, переліком послуг, що надаються.

Оцінка природно-кліматичних, економічних та містобудівних чинників доводить доцільність розвитку інфраструктури готелів в Україні. Україна має величезний потенціал і можливості для розвитку готельного бізнесу і спортивно-туристичної сфери, ефективного використання природно-рекреаційних та історико-культурних ресурсів, всебічного задоволення оздоровчо-спортивних, пізнавальних, духовних потреб вітчизняних і іноземних туристів, сприятливих умов для активізації діяльності інвесторів у сфері туризму і гостинності.

Величезний вплив на розвиток туристичної індустрії чинить транспортна інфраструктура, зокрема такі її показники, як густина і стан дорожнього покриття, якість та обсяги надання транспортних послуг. Загальна довжина автомобільних доріг із твердим покриттям в Івано-Франківській області складає 2863 км. Густина дорожнього покриття в Чернівецькій області достатня, але його стан переважно не відповідає базовим вимогам до доріг із твердим покриттям і гірший, ніж у таких областях карпатського регіону, як Львівська та Закарпатська.

Таблиця 1.6

Фактори впливу на розвиток туристичної інфраструктури

№	Фактори	Вплив, який здійснюють основні фактори на розвиток туристичної індустрії
1.	Політичні	нестабільна ситуація всередині країни та погані дипломатичні відносини між країнами спричиняють певні бюрократичні складності в отриманні віз, що зменшує кількість іноземних туристів
2.	Соціальні	наявність вільного від роботи часу, тривалість робочого дня та рівень життя населення сприяє

		розвитку міжнародного та внутрішнього туризму
3.	Економічні	низький рівень життя всередині країни та нестабільний економічний стан зменшують кількість зовнішніх та внутрішніх туристичних потоків
4.	Технічні	технічне оснащення об'єктів туристичної діяльності, зокрема, закладів розміщення та харчування, що на пряму впливає на рівень обслуговування туристів
5.	Інформаційні	інформаційне забезпечення на високому рівні дозволить туристам дізнатись більше про туристичні місця на території України та кожного регіону зокрема
6.	Кліматичні	сприятливі кліматичні умови стимулюють розвиток різних видів туризму в межах однієї туристичної дестинації
7.	Транспортні	стан доріг, транспортна розв'язка впливають на приплив туристів до туристичних дестинацій
8.	Містобудівні	містопланування та логічність забудов міста дозволять зберегти історичні пам'ятки від руйнування внаслідок будівельних робіт; збереже естетичний зовнішній вигляд туристичних місць
9.	Освітні	наявність професійних кадрів та їх якісна підготовка допоможе підвищити якість туризму, а високий освітній рівень населення всередині країни дозволить зберегти природні та історичні пам'ятки
10.	Правові	Наявність конкретного та зрозумілого правового поля, послабить бюрократичну систему і оживить туристичний бізнес

Джерело: складено на основі розробок автора

До спеціальної інфраструктури туризму належить перш за все готельне господарство. Ця галузь розвинена в нашій області недостатньо та нерівномірно. Спостерігається нестача підприємств такого профілю в гірській частині області. Сервіс належного рівня в регіоні (і, зокрема, в Чернівцях) можуть запропонувати лічені готелі. Проте це меншою мірою стосується невеликих готелів, котеджів, осель, які знаходяться у приватній власності і зорієнтовані на обслуговування вузького кола постійних споживачів.

Аналіз зовнішнього і внутрішнього середовищ необхідний для вивчення можливостей досягнення результату. Аналіз зовнішнього середовища – для виявлення ймовірних загроз із нього. Також цей аналіз зосереджений на групі факторів, які впливають на формування довгострокової перспективи і на які не

має значного впливу суб'єкт інфраструктури. Зокрема аналізуються такі сфери, як економічна, політична, технологічна, географічна тощо.

Варто зазначити, що фактори, що стосуються обігу грошей, товарів чи інформації, належать до економічної сфери. Дослідження цих факторів допомагає визначити шляхи формування і розподілення ресурсів. В процесі аналізу економіки в загальному необхідно проаналізувати ряд показників: величину ВВП, рівень безробіття, темпи інфляції та ін. Важливими для стратегічного управління є те, які можливості для інфраструктури дають дані показники, та встановлення ймовірних загроз в економічних сферах.

Безумовно аналіз економічної сфери повинен бути комплексним та спрямованим на передбачення можливих ризиків, рівня конкуренції та ділової активності на ринку.

Аналіз правової сфери проводиться шляхом аналізу законів, підзаконних актів та інших нормативно-правових актів і як наслідок встановлюються дозволені межі діяльності у відносинах між суб'єктами права і методи відстоювання інтересів згідно чинного законодавства. Слід зазначити, що вивчення сфери права потребує аналізу правових традицій, адекватності правового поля ситуації та ін., а не лише вивчення змісту нормативних актів.

Політична сфера аналізується через аналіз ряду факторів: стабільність уряду, державну концепцію розвитку економіки, вплив на соціальний розвиток, рівні корупції, економічної свободи тощо.

Акцентувати увагу варто на програмах політичних структур, дослідити групи в органах державної влади, які об'єднані задля досягнення спільних цілей, відношення чиновників до окремих економічних сфер, зокрема аналізуються фундаментальні ознаки політичної системи.

Аналіз соціальної сфери проводиться шляхом аналізу факторів, які здійснюють безпосередній та опосередкований вплив на рівень життя людей. Метою дослідження соціальної сфери є виявлення впливу соціальних процесів та явищ на розвиток інфраструктури. Соціальна сфера впливає і на внутрішнє середовище, і на інші сфери зовнішнього середовища. Також вона

характеризується відносною стабільністю у порівнянні з іншими сферами, але за наявності будь-яких змін у ній відбуваються серйозні зміни у середовищі в цілому.

У зв'язку з цим соціальна сфера вимагає детального аналізу з боку суб'єктів інфраструктури. Варто зазначити, що процеси, які відбуваються у цій сфері створюють споживчі потреб та переваги, які створюють безпосередній вплив на діяльність туристичної індустрії.

Фактори, які стосуються розвитку техніки та технологій, know-how та ін., впливають на результати аналізу технологічної сфери. Ризик виявитися далеко позаду конкурентів може бути спровокованим несвоєчасним виявленням чи не виявленням новації.

Найбільший вплив на просування інфраструктури туристичної індустрії здійснює група факторів, яка обумовлена винайденням нових технологій, матеріалів та інформації.

Ефект, який здійснюють загальні економічні фактори на туризм, може бути позитивним і негативним. До позитивних факторів належать зростання реальних доходів, стабільна валютна та вигідна кон'юктурна ситуації, рівномірніший розподіл прибутків. Негативними факторами є: занепад промисловості, кризові явища в економіці, нестабільна валютна та не вигідна кон'юктурна ситуації.

Для приваблення туристів необхідними є сприятливі кліматичні умови та природно-рекреаційні ресурси в достатній мірі. Задля ефективної діяльності готелів необхідні наявні рекреаційні ландшафти, оздоровчі ресурси, природно-заповідні об'єкти та території історико-культурного призначення. Соціально-економічні чинники першочергово визначають розвиток туристичної інфраструктури. Основними факторами впливу на ефективність розвитку готельно-туристичного бізнесу є суспільство, якість життя, економіка, політика тощо. Містобудівні є важливими чинниками, що впливають на формування інфраструктури спортивно-туристичних готелі, адже безпосередньо визначають місце розташування, композицію і масштаб готельних підприємств. Окрім того

вони опосередковано пов'язані з видами природно-рекреаційних ресурсів і рівнем розвитку інфраструктури.

Важливими факторами у формуванні комфортних умов у готелях спортивно-туристичного призначення є технічне обладнання, склад і якість номерного фонду та список послуг, які надаються. Раціональність розвитку інфраструктури готелів України вмотивовується шляхом оцінювання природно-кліматичних, економічних і містобудівних чинників. Безперечно Україна має значний потенціал і перспективу для формування готельного бізнесу і спортивно-туристичної сфери. Безумовними є можливості ефективного використання природно-рекреаційних і історико-культурних ресурсів, створення сприятливих умов для активізації діяльності інвесторів у туристичній сфері.

Транспортна сфера також безпосередньо впливає на розвиток туристичної індустрії. Важливими є показники густоти і стану дорожнього покриття, якість і обсяги надання транспортних послуг.

Висновки до 1 розділу

Результати проведеного дослідження теоретичних аспектів, що стосуються туристичної інфраструктури України та її складових загалом, дали підставу зробити наступні висновки:

1. Туристична інфраструктура – елемент, без якого неможливий стабільний розвиток туризму в Україні, один із основних факторів підвищення конкурентоспроможності України на міжнародному туристичному ринку, це сукупність різних суб'єктів туристичної діяльності, зокрема готелів, туристичних комплексів, кемпінгів, мотелів, пансіонати, підприємств харчування, транспорту, закладів культури та спорту. Обґрунтовано, що рекреаційні ресурси туристичної інфраструктури займають особливе місце у розвитку всієї туристичної галузі. Встановлено, що сукупність природних об'єктів та комплекс штучно створених людиною об'єктів мають комфортні

властивості та придатні для створення туристичного продукту. Як правило, їх наявність визначає формування туристичного бізнесу у тому чи іншому регіоні.

2. Туризм можна назвати однією з найбільш динамічних галузей економіки. Туристичні місця та DESTИНАЦІЇ з кожним роком все більше приваблюють туристів. Проте, окрім туристичних DESTИНАЦІЙ та туристичних об'єктів, ще туристична інфраструктура відіграє одну із найвизначніших ролей у привабленні туристів. Для розуміння глибини структури інфраструктури туризму необхідно виокремлюємо основні її елементи, а саме: виробнича та супутня інфраструктура. До головних складових виробничої інфраструктури відносимо заклади розміщення, харчування та транспортну систему. Супутня інфраструктура складається з закладів культури, спорту, медичні та розважальні закладів, адже саме ці елементи надають додаткові послуги туристу.

3. Враховуючи організацію інфраструктурного процесу, обов'язковим елементом є транспортна система та її забезпечення. Питання охоплює проблему транзитних перевезень, організацію залізничного сполучення, розвиток автомагістралей, повітряного, морського, річкового транспорту. Україна володіє розвинутою системою автомагістралей, залізничних шляхів, аеропорти, також у нашій державі наявні річкові та морські порти. Авіаційний, автомобільний, залізничний, річковий і морський транспорт здатні забезпечити перевезення туристів з резервом транспортних потужностей на деяких видах транспорту.

Паралельно з розвитком туристичної інфраструктури існує ряд чинників, які впливають на її подальший розвиток. Серед таких чинників виділяємо: природно-кліматичні, соціально-економічні, містобудівні фактори, а також рівень їх комфорту та обслуговування. Тому, твердо стверджуємо, що якісне використання усіх складових туристичної інфраструктури та їх аналіз, призведе до створення якісного туристичного продукту, який буде конкурентоспроможним на міжнародному ринку.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ ЯК ОСНОВНОГО ФАКТОРА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ НА СВІТОВОМУ ТУРИСТИЧНОМУ РИНКУ НА ПРИКЛАДІ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Сучасний стан туристичної інфраструктури України

Україна на сучасному етапі свого розвитку володіє рядом переваг, які спроможні вивести нашу країну на міжнародний туристичний ринок і поставити її в один ряд з провідними туристичними країнами світу. Насамперед, найбільшими перевагами нашої держави перед іншими є вигідне географічне розміщення на історичному стику так званого Великого кордону між Азією та Європою, різні кліматичні пояси, природні та архітектурні ресурси, культурна та історична спадщини, наявність баз відпочинку та курортів тощо.

Беручи до уваги частку туризму у ВВП України то цей показник не перевищує 2,5 %, що свідчить про низький рівень використання туристичного потенціалу.

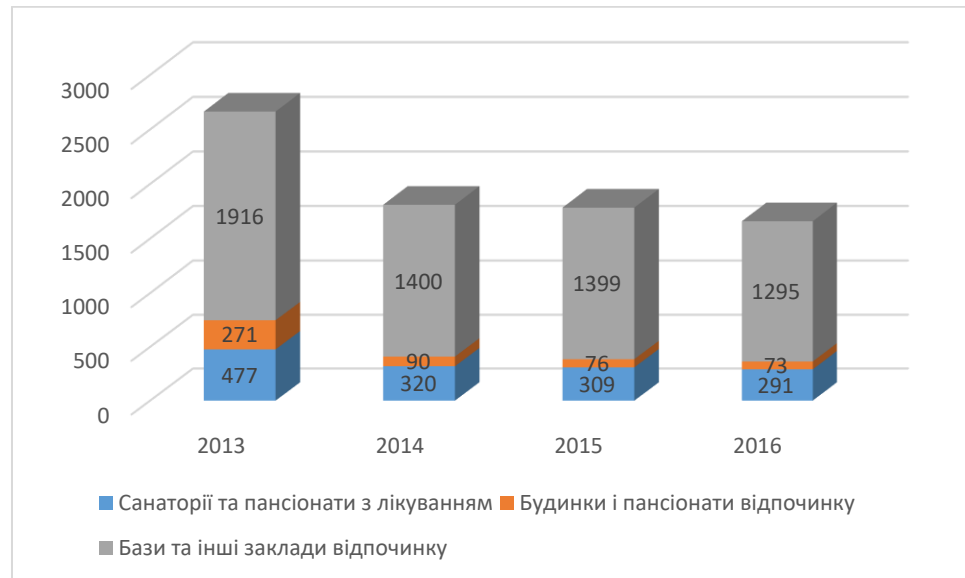
Однак, незважаючи на такий низький показник використання туристичного потенціалу країни, ця галузь економіки постійно розвивається. Цьому свідчить дані Державної служби статистики, які показують, що Україна впродовж останніх років показує стрімкий ріст частки в'їзного туризму (рис.).

Різкий ріст зовнішніх туристичних потоків у 2014 та 2017 рр. можна пояснити чемпіонатом Європи з футболу у 2012 року та проведенням Євробачення-2017 у столиці України – Києві.

З цього можна зробити висновок, що одним із факторів розвитку туристичної інфраструктури є проведення заходів міжнародного значення.

Що стосується загального стану туристичної інфраструктури то у цій сфері в Україні спостерігається позитивні зміни в плані готельно-ресторанного бізнесу та негативні зміни в санітарно-оздоровчому напрямку. Згідно даних

Державної служби статистики, то у 2016 році кількість усіх видів санітарно-курортних та оздоровчих закладів зменшилась у порівнянні з іншими роками (див. рис.2.1).

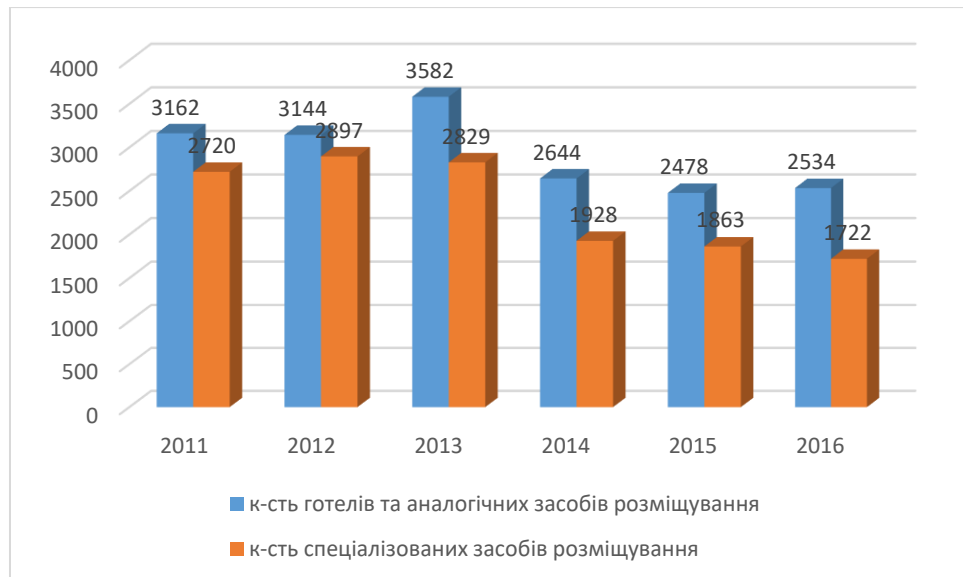

Рис 2.1. Динаміка розвитку закладів розміщення та баз відпочинку у Івано-Франківській області за 2013-2016 рр.

Джерело: складено згідно даних Державного управління статистики у Івано-Франківській області

Це можна пов'язати із змінною податкового законодавства, військовими конфліктами всередині країни та падінням рівня життя населення, ростом загального рівня цін та зниженням платоспроможності населення.

Хоч за останні роки і спостерігають певні позитивні у питаннях розвитку готельно-ресторанної інфраструктури, розробках нових туристичних маршрутів, підвищення рівня обслуговування туристів. Результатом цього сучасні туристично- рекреаційні можливості привертають все більшу увагу міжнародної туристичної індустрії, у результаті згідно статистики туристичні потоки в Україну значно збільшились в порівнянні з 2015 роком (див. рис.2.2)

Рис.2.2. Динаміка розвитку колективних закладів розміщення у Івано-Франківській області з 2011-2016 рр.

Джерело: складено згідно даних Державного управління статистики у Івано-Франківській області

Так, у порівнянні із 2007 р. кількість іноземних відвідувачів знизилась на 42,3%, кількість іноземних туристів – на 90,6 %, а кількість внутрішніх туристів – на 79,0%. Якщо співставити ці цифри із кількістю виїзних туристів, то можна помітити ще одну негативну тенденцію, адже за останні 10 років їх число зросло більш ніж в 6 р., вказуючи на те, що наші громадяни надають перевагу іноземним курортам.

Це пов'язано, перш за все, з умовами політичної кризи, економічної нестабільності та тривалої антитерористичної операції. Тільки останній 2016 р. показує кращі результати та незначне збільшення обсягів туристичних потоків (26,2 % для в'їзних туристів та 27,0% для внутрішніх). Це можна пояснити наступними соціально- економічними факторами:

- 1) ухвалення стратегії щодо подорожей і туризму;
- 2) розвиток державно-приватного партнерства;
- 3) розширення пакету соціальних гарантій тощо [6, с. 11].

У той же час залишається питання, чи стануть ці позитивні значення новою кращою тенденцією чи будуть мати лише випадковий характер. Сьогодні в рамках розвитку галузі туризму в Україні також були прийняті наступні заходи:

1) розроблено маршрут подорожей і туризму, що відображає основні показники виїзних поїздок;

2) напередодні сезону літніх подорожей виділено додатковий персонал і підвищено ефективність роботи в області організації туристичних подорожей.

При цьому, на наш погляд, для розвитку туризму доцільно приділити увагу розробці різноманітних турів за напрямками ділового туризму, туризму-події та бальнеологічного туризму. В якості перспектив виділити наступні напрями використання туризму в гігієнічному напрямі, оздоровчо-рекреаційному, загально підготовчому, спортивному, професійно-прикладному та лікувальному напрямах [3, с. 126].

Такий напрям, як гігієнічний представляє собою можливість використовувати різні ресурси у сфері туризму для поновлення своєї працездатності та укріплення здоров'я, зокрема: загартовування, правильний режим відпочинку й праці, здорове правильне харчування без лишнього навантаження та недоїдання, прогулянки оздоровчого характеру, спортивні ігри тощо.

Оздоровчо-рекреаційний напрям – це використання ресурсів у сфері туризму та для організації колективного відпочинку на канікулах, у вихідні дні, зокрема: екскурсії, туристичні походи, ігри з елементами руху, народні забави тощо. Напряму загально підготовчого спрямування ресурсів у сфері туризму дозволяє всебічно розвивати фізичну підготовку, підтримувати її упродовж тривалого часу та забезпечувати такий стан власного організму, який відповідає вимогам і нормам встановленої вікової категорії.

Спортивний напрям зумовлює систематичне спеціалізоване заняття конкретним видом спорту у відповідних профільованих групах, спортивних секціях, клубах або індивідуально із використання природних ресурсів, зокрема з метою туризму.

Професійно-прикладний напрям дозволяє використовувати різні ресурси у сфері туризму для підготовки до обраної спеціальності, наприклад, екскурсовода чи інструктора, розвивати та вдосконалювати набуті знання і навички.

Лікувальний туризм забезпечує використання природних ресурсів у сфері туризму таким чином, що це дозволяє повніше відновити здоров'я чи окрему функцію організму, знизити негативні наслідки отриманих травм чи відновити організм після тривалої недуги.

Однак, спираючись на досвід деяких країн ЄС на території Івано-Франківської області наявні усі передумови для розвитку соціального туризму. На сьогоднішній день великою проблемою усіх гірськолижних курортів Івано-Франківської області та України загалом є повне нехтування інтересами людей з обмеженими можливостями. Сучасні заклади розміщення не передбачають технічного оснащення для людей з обмеженими можливостями. Незручні під'їзди до готелів, непристосовані сходи та ліфти створюють дискомфорт для соціальних туристів, що у свою чергу залишає величезну аудиторію потенційних споживачів туристичних послуг поза увагою.

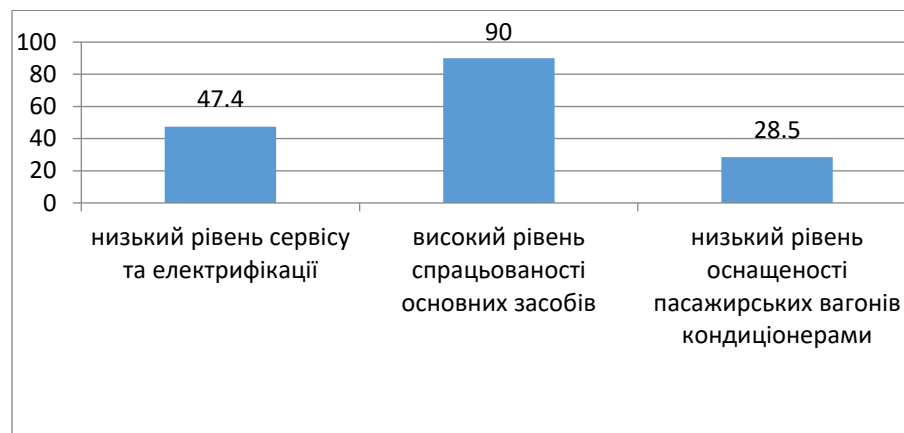
Окрім того, важливою складовою туристичного потенціалу в Україні є історико-культурна спадщина, вона нараховує майже 78 тис. пам'яток археології, 15 тис. пам'яток історії, 373 тис. пам'ятки архітектури та 80 тис. пам'ятників монументального мистецтва, монастирські ансамблі, садово-паркові архітектурні ансамблі. Все це необхідно враховувати при заохоченні іноземних туристів.

Аналізуючи сучасний стан туристичної інфраструктури в Україні необхідно пам'ятати про основні блоки, які і формують туристичну інфраструктуру.

Першим і одним із найважливіших елементів інфраструктури залишається транспортна (залізниця, різного роду вокзали, аеропорти та автошляхи).

Залізничний транспорт займає левову частку у перевезенні пасажирів в Україні, однак, незважаючи, на суттєвий попит подорожуючи цим транспортом пасажирів стикаються із низкою проблем(див. рис.2.3): низький рівень сервісу та електрифікації залізничних колій (47,4 %); високий рівень спрацьованості основних засобів виробництва (80-90 %); низький рівень оснащеності

пасажирських вагонів кондиціонерами (28,5 %); значний відсоток дерев'яних шпал у колійних шляхах; значна зношеність вагонного парку [7].

Рис.2.3. Оснащеність інструментами комфорту потягів Укрзалізниці

Джерело: складено згідно даних Укрзалізниці [7].

Ще однією суттєвою проблемою, яка стала на шляху ефективному використанню залізничних шляхів в Україні у міжнародних перевезеннях є ширина колій, адже у країнах ЄС прокладена стефенсонівська колія, яка становить 1435 мм в ширину, що стосується України то у нас ширина колій у переважній кількості випадків становить 1524 мм. Тому незважаючи на оновлений парк залізничного транспорту через таку особливість українських шляхів, поїзди для перетину кордону з Польщею, Угорщиною, Румунією тощо, переводять поїзди з однієї колії на іншу, що суттєво збільшує тривалість поїздки.

На сьогодні існує альтернатива залізничним шляхам у вигляді авіації та автошляхів, однак технологічний прорив у залізничному питанні у 1964 році у Японії, продемонстрував вигідність та ефективність залізничного транспорту, адже саме тоді у експлуатацію були введені швидкісні поїзди.

Хоч застосування даних поїздів у світі почалась з 1981 році, на території нашої держави швидкісний залізничний транспорт вперше з'явився у 2012 році з нагоди проведення чемпіонату Євро-2012. Компанія, яка увела в експлуатацію швидкісні поїзди стала «Українська залізнична швидкісна компанія». Саме ця державна компанія у 2012 році запустила перші комерційні рейси з Києва до Харкова на поїзді ІнтерСіті ++.

Станом на сьогодні парк даної компанії згідно даних поданих на офіційному сайті intercity.uz.gov.ua налічує 10 електропоїздів виробництва компанії “Hyundai Rotem” (Республіка Корея), 2 поїзди локомотивної тяги виробництва ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» (ПАТ «КВБЗ») та 2 двосистемні електропоїзди Екр-1 виробництва ПАТ «КВБЗ», які курсують за напрямками: Київ, Харків, Донецьк, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Львів, Хмельницький, Тернопіль.

Відсутність необхідності затрат на реєстрацію та переїзд до аеропорту зробили швидкісний залізничний транспорт лідером у внутрішніх перевезеннях. У свою чергу країни ЄС заохочують перерозподіл пасажирів на залізничний транспорт з авіа- та автомобільних перевезень, адже використання залізничного транспорту зменшує кількість викидів вуглекислого газу в атмосферу, що позитивно впливає на стан довкілля.

Що стосується України то через значну територію, низький рівень доходів населення та стану автомобільних шляхів, все це в сукупності робить залізничний транспорт привабливим для внутрішнього споживача.

Однак, незважаючи, на збільшення попиту на залізничний транспорт існує ряд технічних моментів, які перешкоджають ефективній експлуатації рухомого складу швидкісних поїздів, серед найбільших проблем є: якість, ширина та радіус поворотів залізничних шляхів в країні тощо [8].

Проте, використання залізничного транспорту для туризму не повинно обмежуватись лише як засоби пересування всередині країни. Необхідно стимулювати попит на туристичні маршрути як місцевого так і міжнародного сполучень, зокрема: Glacis Express та Jungfraubahn (Швейцарія) , Flam Railway (Норвегії), Harzer Schmalspurbahneni (Німеччина), Danube Express, The Orient Express, Maharaja's Express тощо.

Що стосується туристичних залізниць, то серед них на території України можна виділити: Боржавську вузькоколіїну залізницю та Виноградів – Хмільник – Іршава, а також Берегово – Хмільник.

Беручи до уваги автомобільні шляхи України то щільність наших автошляхів знаходиться на значно нижчому рівні, аніж у країнах ЄС і становить цей показник у нашій державі - 0,28 км на 1 км² у той час як у Німеччині цей показник становить – 2,0 км на 1 км² , у Франції – 1,65 км та Польщі – 1,15 км. (див.табл.2.1).

Таблиця 2.1

Порівняльна характеристика щільності доріг України та країн ЄС

№	Назва країни	Щільність доріг на 1 кв. км.
1.	Україна	0,28 км
2.	Німеччина	2,0 км
3.	Франція	1,65 км
4.	Польща	1,15 км

Також, особливе занепокоєння викликає технічний стан автошляхів, адже лише 51,1% доріг в Україні не відповідають стандартам встановленим у країнах Єврозони, що стосується міцності автошляхів то лише 39,2% здатні конкурувати у цьому показнику з європейськими.

Така складна ситуація на автошляхах України у поєднанні із низьким рівнем безпеки дорожнього руху не дозволяють використовувати туристичний потенціал не лише на міжнародному рівні, але й стримують внутрішній туризм.

У розвитку туризму також впливає наявність водних шляхів в Україні налічується близько 2,2 тис. км. (річки Дунай та Дніпро) на цій території діє 10 портів.

Що стосується авіаційного транспорту то на території України діє 33 аеропорти, 17 міжнародного значення.

Найбільші аеропорти розташовані у містах Київ, Харків, Одеса, Дніпро, Львів, Запоріжжя [6].

Також розвиток туризму неможливий без фірм, які займаються виробленням та реалізацією туристичних товарів.

Найбільшою популярністю користуються туристичні сувеніри. Сувенірами можна вважати ті предмети, які декоративно оформленні та несуть інформацію про місцевість тощо [15]. Значного поширення на території України

набув такий вид традиційного ремесла як гончарство. Серед осередків гончарства можна відзначити село Вільхівку Іршавського району Закарпатської області, місто Косів на Івано-Франківщині, село Гавареччину Золочівського району Львівської області, де виготовляють так звану чорнодимлену кераміку, село Бубнівку Гайсинського району Вінницької області, село Межиріч Лебединського району Сумської області, місто Васильків на Київщині, що славиться виготовленням майолікового посуду. Найвідомішим осередком українського гончарства безперечно є смт Опішне Зіньківського району Полтавської області.

2.2 Соціально-економічні передумови розвитку туристичної інфраструктури Івано-Франківської області.

Найголовнішою соціальною умовою розвитку туристичної інфраструктури звісно залишається населення країни або туристичного регіону і виступає суб'єктом розвитку не лише туризму, але й туристичної інфраструктури.

Що стосується кількості населення то цей показник можна вважати суцього символічним, адже розвиток туризму не залежить напряму від чисельності населення.

За основу дослідження було обрано Івано- Франківську область, адже на сьогоднішній день ця область привертає особливу увагу міжнародних та внутрішніх туристів, а добре розвинуте транспортне сполучення та наявність туристичних ресурсів дозволяють вважати цю область однією з найперспективніших для гірськолижного, водного та інших видів туризму.

Основні передумови розвитку туристичної галузі області найбільш об'єктивно відображає SWOT-аналіз (див.табл.2.2).

Таблиця 2.2

SWOT-аналіз Івано-Франківської області

Сильні сторони	Слабкі сторони
----------------	----------------

<p>а) унікальний природно-рекреаційний потенціал (ландшафтна різноманітність, пам'ятки природи, можливості лікування); б) історико-культурна, архітектурна та релігійна спадщина, колорит населення; в) активність мешканців у розвитку приватної справи; г) популяризація мистецько-фестивальних атракцій; д) вигідне географічне положення області; е) комунікаційна доступність</p>	<p>а) недостатній рівень розвитку туристичної інфраструктури; б) неналежна якість та асортимент послуг, проблема додаткових послуг при туристичних закладах; в) недостатня кількість готелів; г) неналежний розвиток комунальної сфери області; д) порівняно примітивний рівень реклами та інформаційного сервісу; е) кваліфікація працівників сфери вимагає наукової підготовки, підвищення рівня ерудованості, знання ними іноземних мов; є) слаборозвинута ринкова інфраструктура (біржі, аудит, консалтинг); ж) нестача інформації для потенційних відвідувачів про привабливі пам'ятки регіону, марковані туристичні маршрути, заклади розміщення</p>
Можливості	Загрози
<p>а) залучення інвестицій у розвиток перспективних для області видів туризму: пізнавального, гірськолижного, водного, ділового, організацію дитячого відпочинку; б) удосконалення лікувально-курортної справи в області; в) облаштування баз та кемпінгів у місцях зосередження туристичних дестинацій; г) просування відомих туристичних «родзинок», удосконалення їхньої рекламної політики («Буковель», Говерла, Манява, Яремче та ін.); д) розвиток транскордонного співробітництва, запозичення іноземного досвіду щодо управління індустрією туризму та залучення інвестицій для розвитку туристичних закладів; е) проведення на території регіону спеціалізованих туристичних виставок і конференцій</p>	<p>а) недостатнє фінансування на реалізацію державних, обласних та місцевих програм з розвитку туризму; б) невідповідна робоча організація та рівень оплати праці в туристичній галузі; в) конкуренція з боку інших країн та регіонів; г) застарілість законодавчої та нормативно-правової бази галузі; д) недосконале розуміння можливості туризму посприяти економічному зростанню області на державному рівні; е) невідповідність більшості закладів, що надають туристичні послуги міжнародним та вітчизняним стандартам</p>

Джерело: розробка автора

Як видно з таблиці, сильних сторін та можливостей для підсилення розвитку туристичної галузі Івано-Франківської області не так вже й багато, однак вони є змістовними та перспективними. Реалізація зазначених пунктів вимагає чималих коштів, проте вони не лише можуть окупитися, а й підняти область на вищий рівень. Щодо наведених слабких сторін та загроз, вони вже

тривалий час закріплені в основах туризму регіону, відповідно їх усунення вимагає значних зусиль.

Основою туристичної індустрії є насамперед туристична інфраструктура і турпослуги. Нинішній стан інфраструктури не задовольняє ні вітчизняних, ні іноземних туристів, а якість послуг робить сучасні туристичні продукти не конкурентоспроможними [3]. Незадовільний стан дорожнього покриття, низький розвиток єдиної транспортної мережі, відсутність інформаційного облаштування – все це характеризує нинішній стан транспортної інфраструктури більшості рекреаційних територій. Безумовно, для вирішення всіх окреслених проблем необхідне значне бюджетне та приватне фінансування. При цьому потрібно, щоб інвестори отримали дієвий механізм сприяння інвестиціям. Створення конкурентоспроможного туристичного продукту, здатного максимально задовольнити туристичні потреби населення країни та забезпечити розвиток територій – це і є стратегічна мета розвитку туристичної галузі в Україні. Ключовим завданням є оптимізація зв'язків туризму і культури.

Саме національна культурна спадщина в більшості країн є потужним генератором залучення туристичних потоків. Важливими факторами, що впливатимуть у подальшому на розвиток ринку туризму, є: демографічні зміни, матеріальний та соціальний стан населення, рівень освіти, тривалість відпустки, професійна зайнятість та багато інших чинників [5]. В Україні подорожує, в основному, населення від 25 до 40 років, в той час як в економічно розвинених країнах туристи – це переважно люди старшої вікової групи (понад 60 років) [9].

Беручи до уваги населення цієї області то його чисельність часто змінюється. Однак, беручи до уваги останні демографічні дані, можна стверджувати, що населення області зменшується. Таку негативну тенденцію можна пояснити тим, що сільське населення мігрує в густонаселені пункти або прямують закордон, зниженням народжуваності та збільшення коефіцієнту смертності.

Враховуючи розподіл згідно статевої ознаки то це аж ніяк не впливає на розвиток рекреаційного регіону. Однак, визначну роль з соціальної точки зору

відіграє вікова структура, адже враховуючи «старіння» населення не лише області, але й України загалом, можна зробити висновок, що саме молодь відіграє важливу роль у розвитку туризму та туристичної інфраструктури.

Для розвитку масового туризму в регіоні необхідно врахувати показник економічного активного та пасивного населення, адже саме від цих показників напряму залежить чисельність споживачів туристичних послуг всередині країни та регіону.

Звісно, стверджувати, що значно вищий показник економічно активного населення збільшить кількість споживачів цих послуг, однак, беручи до увагу сферу зайнятості населення то можна зробити висновок, що висока зайнятість у сфері послуг, стимулює рівень вищої та спеціальної освіти, рівень знання іноземних мов, мобільності.

Що стосується досліджуваної області то у 2017 році економічно активне населення (див.табл. 2.3) становить 577 тис. осіб віком від 15 до 70 років. Кількість зайнятого населення у 2017 році дещо зросла у порівнянні з 2016 роком (з 526,3 тис. осіб до 530,3 тис. осіб).

Таблиця 2.3

Економічно активне населення та зайнятість населення Івано-Франківської області у 2016-2017 рр.

Економічно активне населення			Зайнятість населення	
Рік	Вік	Кількість, тис. осіб	Вік	Кількість, тис.осіб
2016	15-70	550	15-60	526,3
2017	15-70	577	15-60	530,3

Джерело: складено згідно даних Державного управління статистики у Івано-Франківській області

У структурі економічно активного населення незначну перевагу мають чоловіки – 301,7 тис. проти 276,1 тис. жінок (див. рис.2.4).

Рис.2.4. Співвідношення економічно активного населення за статевою ознакою (тис.осіб)

Джерело: складено згідно даних Державного управління статистики у Івано-Франківській області

Що стосується спостерігається і стосовно зайнятості: чоловіки – 272,1 тис. та жінки – 258,2 тис. Однак, рівень безробіття серед чоловіків вищий ніж серед жінок: із загальної кількості безробітних (47,5 тис. осіб) 62,3% - чоловіки (див. рис.2.5).

Рис.2.5. Зайнятість населення Івано-Франківської області згідно статевої ознаки (тис.осіб)

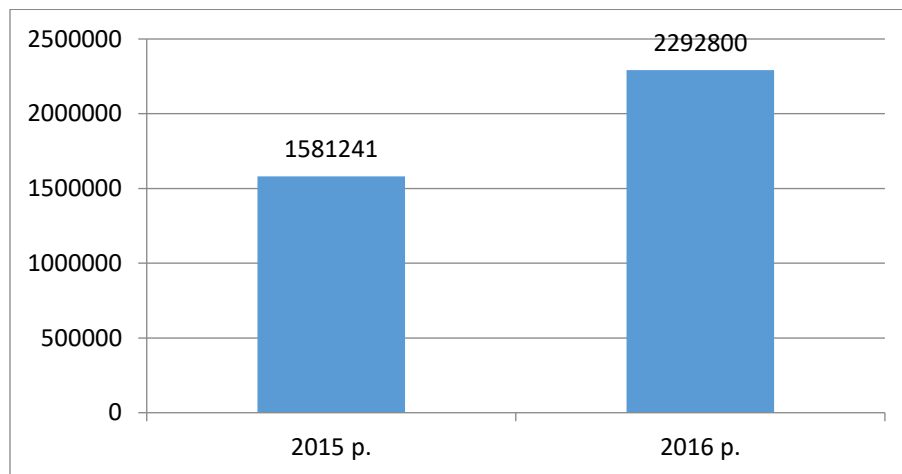
Враховуючи туристську активність то жителів міста переважає сільських жителів, головною причиною такого стану речей є потреба у відпочинку, яка проявляється не лише відпочинком на курортах, але й подорожами. З усього вище переліченого можна зробити висновок, що важливу роль у розвитку туризму відіграє урбанізація.

В Івано-Франківській області нараховується 15 міст, з них 5 – обласного підпорядкування. Найбільшим містом області є її обласний центр – Івано-Франківськ. Окрім того, є ще два міста середньої величини – Калуш та Коломия.

Якщо враховувати міграцію внутрішню або зовнішню то вона відіграє лише опосередковану роль у розвитку туристичної інфраструктури. Також поширеною є думка, що регіони, де міграція набуває значних масштабів то населення більш лояльне до потоку туристів як і внутрішніх так і зовнішніх.

Враховуючи міграційні потоки Івано-Франківської області то вони несуть у собі негативне сальдо, тобто еміграція населення суттєво переважає над імміграцією, що у свою чергу негативно на демографічну ситуацію і сприяє зниженню економічної ефективності.

Беручи до уваги збори, які надійшли до місцевого бюджету у 2015-2016 рр. то ми маємо можливість прослідкувати, що туристичний збір за 2016 р. становив 2 292,8 тис. грн., а це на 45% більше за попередній рік (див. рис.2.6)

Рис.2.6. Рівень туристичних зборів у Івано-Франківській області у 2015-2016 рр.

Джерело: сформовано згідно даних Державного управління статистики у Івано-Франківській області

Що стосується географічного розташування то Івано-Франківська область володіє високим туристичним потенціалом, що надає високі можливості для розвитку не лише туризму, але й інших сфер.

Посприяли такому стану речей природні фонди області, насамперед, це Карпатський гірський масив, Національний парк «Гуцульщина», комплекси

Чорногори та Горгани, ботанічні заказники та звісно популярні «Скелі Довбуша».

Також область славиться цікавими історичними та культурними пам'ятниками. Серед них багато споруд XII ст. та церков таких як св. Пантелеймона, Успенський Собор, Різдва Христового тощо.

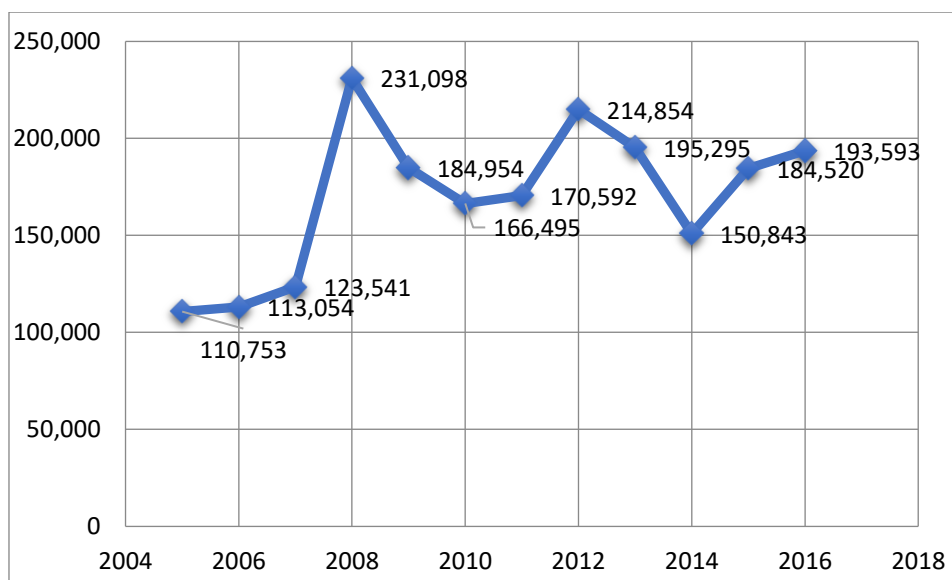
Незважаючи, на той факт, що область найчастіше асоціюють з гірськолижними курортами, вона також забезпечена санітарно-культурними та оздоровчими закладами, найбільша їх концентрація зосереджена у м. Яремче, адже саме це місто володіє широкими ресурсами, які стимулюють туристичну інфраструктуру в даному регіоні.

Враховуючи сприятливі природні та історичні ресурси, пропонуємо розробити різні за тривалістю та вартістю маршрути, що дозволить раціонально розподіляти туристів по різних напрямках руху і підвищити ефективність діяльності усіх учасників вказаного процесу.

Ці маршрути можуть бути як суто на території України, так і змішані – по залізницях і України, і Європи. При цьому можливо буде на одному маршруті використовувати будь-які види колії (широку, європейську та вузьку). Замість стаціонарних готелів пропонується поставити на туристичні маршрути поїзди, переобладнані під «готелі на колесах», номер-купе в яких можуть бути від економ-класу до шикарних «люксів». Якість наданих послуг повинна наближатися до європейських і саме в цьому напрямку можуть бути створені всі передумови для добросовісної конкуренції.

Також є райони, в яких відсутні заклади даного типу, а саме Городенківський, Калуський, Снятинський, Тлумацький райони.

Найбільш популярним туристичним напрямком протягом багатьох років залишається Буковель. Завдяки розвинутій туристичній інфраструктурі та наявним природним та рекреаційним ресурсам цей туристичний центр щороку приваблює тисячі туристів не лише з України, але й з різних куточків світу (див. рис.2.7).

Рис.2.7. Туристичні потоки туристичного комплексу «Буковель» за 2004-2016рр.

Згідно, рисунку 6 ми маємо можливість прослідкувати хвилеподібні туристичні потоки з найбільшими показниками у 2008 та 2012 роках. Таку популярність курорту у цей період можна пояснити світовою економічною кризою у 2008 році та складними дипломатичними відносинами України у 2012 році. Що стосується подальших років то спад інтересу до гірськолижного курорту «Буковель» можна пояснити низьким рівнем сервісу, відсутності кваліфікованого персоналу, відсутність персоналу із високим рівнем іноземних мов та відсутність передумов для ведення бізнес-туризму, що дивно, адже цінова політика курорту розрахована на туристів з доходом вище середнього, однак, будь-яких умов для ведення бізнес-конференцій, майстер-класів чи тренінгів немає. Тому створення готельно-ресторанного комплексу бізнес-спрямування було б фінансово виправданим.

У пункті 1.1 даної роботи ми вже розглядали питання, що стосується закладів розміщення і з'ясували, що до них належать: мотелі, готелі, бунгало, кемпінги. Беручи до уваги ці компоненти, можна дійти висновку, що даними закладами розміщення найбільш забезпечене м. Івано-Франківськ, однак, далеко не всі райони області ними забезпечені, що у свою чергу несе негативний вплив не лише на туристичну інфраструктуру, але й на розвиток регіону загалом.

Якщо аналізувати туристичну інфраструктуру кожного регіону області окремо, то можна сформувати рейтинг забезпеченості закладами розміщення.

В першу трійку лідерів увійшли: Коломийський, Галицький, Рогатинський райони. Це пояснюється значним туристично - рекреаційним потенціалом даних районів. Після них ідуть такі райони, як: Косівський, Снятинський, Калуський, Тлумацький.

Нажаль, ефективному розвитку та використанню туристичної інфраструктури передують ряд проблем, вирішення яких дозволить вивести область на міжнародний туристичний ринок, що звісно, позитивно вплине не лише на економіку регіону, але й України.

Одним із найважливіших чинників, що впливає на розвиток туризму, є добробут населення. Існує чіткий зв'язок між тенденцією розвитку туризму, загальним економічним розвитком і особистими доходами громадян. Туристичний ринок дуже відчутний до змін в економіці. Щорічне збільшення доходів громадян України приведе до більш інтенсивної туристичної діяльності і, зокрема, до збільшення кількості споживачів з високими доходами. Розвиток туризму в Україні дозволить створити додаткові робочі місця, поповнити валютний запас, відновити занедбану інфраструктуру, зміцнити авторитет у світовій спільноті. Очікується, що в найближчому майбутньому відбудеться інтенсивний розвиток культурно-пізнавального, тематичного, пригодницького туризму; завдяки жорсткій конкуренції якість надаваних послуг у сфері туризму без стрімко зростати; витрати домогосподарств на подорожі будуть рости швидше, ніж інші статті витрат [4].

Серед найважливіших факторів туристичної мобільності населення можна виокремити наступні: соціально-економічні (добробут, розміри національного доходу, що припадає на одну особу, загальний культурний рівень громадян, вартість проїзду, доступність сполучень, приналежність мешканців до тієї або іншої соціальної групи), територіальні (виробничо-господарське та історичне значення регіонів, кількість населення, площа населеного пункту, щільність забудови), організаційні (розгалуженість розташування транспортної мережі,

зручність використання рухомого складу та поїздки, якість обслуговування, витрати часу на пересування), та природно- кліматичні [8].

Але для сталого розвитку туризму необхідно розбудувати матеріально-технічну базу, підвищити якість обслуговування відповідно до європейських стандартів.

Також для потужного розвитку туризму та формування Івано-Франківської області на популярний туристичний регіон, необхідно, провести ряд першочергових дій: розвиток туристичної інфраструктури, підвищення рівня сервісу, популяризація зеленого, та сільського видів туризму, розбудова дитячих таборів, заклади для сімейного відпочинку, реставрація та охорона об'єктів історичного та культурного значення тощо.

Івано-Франківську область по праву можна назвати лісистим регіоном, адже майже 41% області займають лісові масиви.

Третина цих лісів належать до унікальних екосистем передгірних та гірських дубово-букових і ялинових (смерекових) карпатських пралісів, що перебувають під охороною держави та використовуються для розвитку екологічного туризму.

Окрім унікальних лісів область володіє пейзажними гірськими вершинами серед них найвищі вершини (1400 - 1600 м. над рівнем моря) зайняті високогірними луками-полонинами: субальпійськими (до 1850 м. над рівнем моря) і альпійськими (понад 1900 м. над рівнем моря) [6;15].

Корисні копалини ще одна перевага у Івано-Франківській області, адже цей край багатий нафтою, природним газом, сланцем, бурим вугілля тощо [15;54].

Для любителів тваринного світу ця область здатна представити благородних оленів, козуль, диких кабанів, лисиць, вовків тощо. Із птахів -- дрізд, дятел, сова, глухар, тетерук, перепілка, беркут, сапсан, тощо. У водоймах водяться форель, лящ, судак, плітка, сом, густера, тощо.

Клімат цієї області також сприяє розвитку туризму на теренах Івано-Франківщини, адже він помірно континентальний, а це передбачає м'яку зиму, тепле літо. Що стосується гірської частини області то тамтешній клімат суворий

і збільшується із висотою гір. Проте, завдяки такому клімату на теренах області гірськолижний курорт динамічно розвивається.

Річна кількість опадів коливається від 650 мм на рівнині до 1550 мм у горах.

Всього на території області 438 заповідних територій та об'єктів загальною площею 186,5 тис. га, відсоток заповідності складає - 13,4 % , що є одним з кращих на Україні.

2.3 Оцінка використання туристичного потенціалу Івано-Франківської області

Туризм як галузь з кожним роком все більше завойовує головні позиції у Івано-Франківській області. Це і не дивно, адже саме ця область по праву вважається одним із найперспективніших регіонів України [66].

І саме ця область займає одне із головних місць у туристичній галузі області [59].

Що стосується впливу на економіку регіону то туристична галузь починає посідати важливу роль у її встановленні [66].

Беручи до уваги туристичні ресурси області, то вже далеко за її межами відомі такі туристичні дестинації г. Говерла, Яремче та Буковель та іміджеві заходи, приклад гуцульських фестивалів та знаменитого косівського ринку, саме у цих місцях місцеве населення максимально зайняти, що дає суттєвий економічний ефект, сприяє розвитку ринкових та міжнародних відносин та позитивно впливає на показник екологічної рівноваги [66].

З економічної точки зору розвиток туристичної інфраструктури та туристично-рекреаційної галузі області дозволить збільшити надходження до бюджету та посприяти реінвестуванню коштів в інші сектори економіки [66].

Враховуючи дані обласного управління статистики, туристична галузь у Івано-Франківській області демонструє щороку все більші туристичні потоки як внутрішнього так і зовнішнього туризму[59], що при ефективному

менеджменті та управлінні дозволить сформувати на базі області потужний європейський туристичний центр [66].

Для формування моделі оцінки туристичної привабливості території необхідно конкретизувати компоненти, за якими буде проводитись оцінювання. Пропонуємо перелік елементів, які утворюють середовище та систему забезпечення туристичної привабливості території. Кожна компонента відображає чинники, які впливають на процес формування туристичної привабливості території, умови забезпечення потреб потенційних туристів тощо. Аналіз та оцінювання кожної складової дозволить перейти до набору показників нижчого рівня, які переважно представлені системою статистичних показників (за відсутності статистичних даних деякі показники нижчого рівня можуть бути оцінені експертами в балах). Система показників повинна виконувати завдання, які поставлені перед нею для планування та прийняття управлінських рішень щодо підвищення туристичної привабливості території.

Такі завдання вимагають:

- 1) кількісно і якісно оцінювати рівень розвитку туристичної індустрії в країні та за регіонами;
- 2) висвітлювати причинно-наслідкові зв'язки в процесі визначення рівня туристичної привабливості території;
- 3) виявляти чинники, які сприяють стабілізації туристичної діяльності, в тому числі ті з них, що дестабілізуюче впливають на процес розвитку туристичної індустрії, і як наслідок, – туристичну привабливість території;
- 4) можливості передбачення зміни туристичної активності внаслідок впливу дестабілізуючих чинників та прийняття на їх основі оптимальних управлінських рішень.

Найбільшим туристичним центром Івано-Франківської області протягом довшого часу залишається Буковель.

Що стосується туристичного потенціалу в міжнародних масштабах, то при його оцінці необхідно застосувати такі статистичні дані:

- внутрішній туризм;

- туристичні потоки;
- фінансові показники галузі;
- економічна діяльність туристичних підприємств;
- чисельність закладів розміщення тощо.

На першочерговому етапі необхідно дослідити туристичні потоки в'їзного та виїзного туризму (див.табл.2.4) в Івано-Франківській області протягом 2013-2016рр. За даними Головного управління статистики в Івано-Франківській області, протягом 2013-2016рр. прослідковується чітка тенденція у сторону збільшення і вже 2013 року він становив 77666 чоловік, а вже у 2016 році цей показник опинився на рівні 79973 осіб [61].

Згідно даних Івано-Франківської ОДА, у 2013 р. кількість туристів, які виїжджали за кордон, становила 12025 особи, а у 2016 році цей показник знизився до 8588 осіб, що свідчить про зменшення кількості туристів з України [45].

Судячи з останніх статистичних даних найбільш кількість іноземних туристів, які відвідали область у 2013 році, тоді цей показник доріс до 5750 осіб, суттєво він знизився у 2014 році і становив 567, дещо він виріс у 2015 році – 1324 осіб, і у 2016 році досяг позначки – 2473 [61].

Що стосується внутрішніх туристів то у 2013 році цей показник становив 59891 осіб, дещо впав у 2014-2015рр., то у 2016 році вже можемо прослідкувати тенденцію зростання внутрішніх туристичних потоків (див.табл.3.1)[45].

Таблиця 2.4

Туристичні потоки Івано-Франківської області за 2013-2016рр.

Роки	Кількість туристів обслугованих суб'єктів туристичної діяльності	Іноземні туристи	Туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	Внутрішні туристи
2013	77666	5750	12025	59891
2014	63848	567	7609	55672
2015	65885	1324	6853	57708
2016	79973	2473	8588	68912

*За даними управління статистики у Івано-Франківській області

Спостерігаючи таку тенденцію до зростання, збільшується розміри надаваних туристичних послуг, відповідно це позитивно впливає на економічну діяльність всередині області.

Згідно даних Івано-Франківської ОДА, успішно на ринку працюють такі фірми: ТзОВ "Парктур"; ЗАТ "Івано-Франківськтурист"; ТзОВ "Туристична фірма "Надія"; ПП "Перлина Карпат"; ТА "Карпатка"; ТА "Еней"; ТА "Абрикос"; ПП "Кей"; ТА "Авангардний туризм"; ПП "Галичанка ІФ"; ТА "Еней-плюс"; ПП "Євротур-ІФ", а найбільшу кількість туристів прийняли наступні фірми: ТзОВ "Парктур"; ЗАТ "Івано-Франківськтурист" та ТзОВ "Туристична фірма "Надія" [45].

Наступним етапам у аналізі туристичного потенціалу є наявність закладів розміщення у вигляді санаторіїв та оздоровчих закладів області в період з 2013-2016 рр. (див.таб.2.5).

Що стосується розвитку інфраструктури туризму то вона позитивно впливає на зайнятість населення, адже згідно даних Державної статистики у Івано-Франківській області, то середньостатистична кількість працівників, які працюють у туристичних компаніях області у 2016 році зросла на 184 особи і становить 649 осіб [45].

Таблиця 2.5

Кількість санаторіїв-профілакторіїв та оздоровчих закладів Івано-Франківської області 2013-2016рр.

	Санаторії та пансіонати з лікуванням	Санаторії-профілакторії	Будинки і пансіонати відпочинку	Бази та інші заклади відпочинку
2013	15	3	2	12
2014	14	3	2	12
2015	15	1	2	12
2016	15	1	2	12

*Згідно даних Державного управління статистики у Івано-Франківській області

Також, слід зазначити, що у даній області окрім стандартних закладів розміщення, таких як готелі та мотелі, туристи можуть скористатись базою санітарно-курортними та оздоровчими закладами.

Такого роду заклади дозволяють збільшити потоки туристів у лікувально-оздоровчий напрям туризму, дозволяють проводити туристичні заходи та надавати спортивні послуги різним категоріям внутрішніх чи зовнішніх туристів.

Івано-Франківська область володіє потужним туристичним потенціалом і здатна стати центром тяжіння внутрішніх та іноземних туристів, однак цьому заважає ряд причин, насамперед це стан туристичної інфраструктури, відсутність закладів розміщення, які б відповідали міжнародним стандартам, суттєве завищення цін і відсутність відповідного сервісу обслуговування туристів.

Аналіз вищезазначених показників у розрізі адміністративно-територіальних одиниць свідчить про концентрацію галузі туризму на території Яремчанської, Івано-Франківської, Коломийської міських рад, Верховинського, Коломийського, Косівського районів. Таким чином, випереджаючий характер розвитку туристичної галузі в зазначених районах свідчить про використання суб'єктами господарювання наявного природного потенціалу та інфраструктури, переважаючий характер саме рекреаційного, традиційного гірського та оздоровчого напрямів туризму, невисокий рівень розвитку альтернативних видів туризму (наприклад сільськогосподарського, екологічного). Крім того, стає очевидним необхідність активізації зусиль та мобілізації ресурсів щодо розвитку туристичного потенціалу в тих регіонах Івано-Франківської області, де природно-географічні умови дозволяють використовувати їх як основу для розвитку туризму (зокрема це Рожнятівський, Надвірнянський, Долинський, Богородчанський райони та Болехів), а також сільськогосподарським районам, де такою основою можуть стати альтернативні види туризму.

Враховуючи все вище написане можна дійти висновку, що стан туристичної інфраструктури та туризму загалом у Івано-Франківській області розвивається швидко, однак, через брак уваги з боку місцевої та державної влади її туристичний потенціал не розкрито на необхідному рівні.

Висновки до 2 розділу

Результати проведеного дослідження практичних аспектів щодо оцінки сучасного стану туристичної інфраструктури України та Івано-Франківської області на основі отриманих даних дали підставу зробити наступні висновки:

1. Туристична інфраструктура на сучасному етапі розвитку міжнародного туризму України розвивається динамічно, однак, деякі її сектори знаходять у стані «застою». Проаналізувавши проблемні аспекти за основу дослідження було взято Івано-Франківську. У ході дослідження було доведено, що санаторії та оздоровчі заклади зменшили свою кількість у 2016 році в порівнянні за аналогічний період у 2013 р. Івано-Франківська область одна із найколеритніших областей Західної України цьому свідчать гуцульські фестивалі та сезонні культурні заходи, наявність всіх необхідних передумов для ведення гірсько-лижного туризму без врахування ризику сезонності.

Помірно континентальний клімат створив комфортні умови, а хороша транспортна розв'язка забезпечили області можливість якісному обслуговуванні туристів. Такі туристичні центри як: Косів, Космач, Верховина, Івано-Франківськ стали центрами тяжіння іноземних та внутрішніх туристів.

2. У ході дослідження також встановлено ряд проблемних аспектів, а саме: неефективна законодавча база; відсутність чіткої туристичної термінології; перевантаженість деяких туристичних напрямків Івано-Франківської області; велика кількість суб'єктів туристичної діяльності в області діють в «тіні», що у свою чергу, зменшує надходження до місцевих бюджетів; наявність монополії; не відповідність закладів розміщення та харчування міжнародним стандартам; низька кваліфікація найманих працівників. Підсумовуючи все вище перелічене можемо зробити висновок, що для покращення ситуації необхідна чітка координація державних органів влади із місцевими осередками задля ефективного використання туристичного потенціалу.

Проаналізовано дані Івано-Франківської ОДА та встановлено, що у 2013р. кількість туристів, які виїжджали за кордон, становила 12025 особи, а у 2016 році цей показник знизився до 8588 осіб, що свідчить про зменшення

кількості туристів з України, що є позитивним явищем для розвитку внутрішнього туризму. Найбільша кількість іноземних туристів, які відвідали область спостерігалася у 2013 році – 5750 осіб, проте суттєво він знизився у 2014 році і становив 567, дещо він виріс у 2015 році – 1324 осіб, і у 2016 році досяг позначки – 2473. Що стосується внутрішніх туристів то у 2013 році цей показник становив 59891 осіб, дещо впав у 2014-2015рр., то у 2016 році вже можемо прослідкувати тенденцію зростання внутрішніх туристичних потоків. Така динаміка до зростання збільшує розміри надаваних туристичних послуг, відповідно це позитивно впливає на економічну діяльність всередині області.

3. Враховуючи туристично-ресурсний потенціал області, Івано-Франківщина повинна розвиватися виключно швидкими темпами, тобто підвищення асортименту та рівня якості послуг має супроводжуватися відповідним економічним зростанням. Загалом економіку регіону доцільно спрямувати на реформування рекреаційного комплексу, розвитку індустрії відпочинку та розваг з врахуванням різних видів туризму, що вже стали звичними для території, та нових, ще не популяризованих видів активного проведення дозвілля. Сьогодні основна частина економіка області припадає на галузі сільського та лісового господарств, будівництва, промисловості, менше увага зосереджена саме на нематеріальній сфері, проте вона в процесі свого розвитку і являє собою достатньо стабільну основу для удосконалення туристичної галузі. Отже, важливість туризму постійно зростає: активно розвиваються та удосконалюються туристичні продукти, покращується рівень обслуговування туристів, впроваджуються заходи, що сприяють просуванню бренду Івано-Франківської області як туристичного регіону України. На даний час регіон має всі належні складові туристичної інфраструктури, проте вони поки що знаходяться на стадії становлення. Також, необхідна розробка туристичних проектів, які б охоплювали не лише гірський туризм, але ніс у собі культурну та історичну цінність, необхідні також суттєві субсидії для малого та середнього бізнесу з боку держави, формування пільгових кредитних пакетів та розробка чіткого маркетингового плану не лише Івано-Франківської області, але й

України. Формування пільгового законодавства для туристичних підприємств та конкретність туристичної термінології дозволять у короткі терміни вивести місцевий ринок на національний рівень, а Україну у свою чергу на міжнародний туристичний ринок.

РОЗДІЛ 3
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ
ВПРОВАДЖЕННЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО КОМПЛЕКСУ
«РОККРІС»

3.1. Проблемні аспекти розвитку туристичної інфраструктури в Україні

Неабияку роль на сьогоднішній день відіграє туризм, який отримав значний розвиток і став масовим соціально-економічним явищем в міжнародному масштабі. Швидкому його розвитку сприяє розширення політичних, економічних, наукових і культурних зв'язків між державами і народами.

В Україні темпи розвитку туристичної галузі послуг не такі значні, як у світі. На тлі бурхливого розвитку світового туризму закономірно постає питання про роль України на світовому ринку туристичних послуг. Слід зазначити, що Україна має всі передумови для прогресивного розвитку внутрішнього та іноземного туризму: унікальне географічне положення, рельєф, сприятливий клімат, багатство природного, історико-культурного та туристично-рекреаційного потенціалів. На фоні світового туризму, який набирає потужність фантастично швидко, Україна виглядає досить скромно.

Туризм, за підрахунками фахівців, тільки у вигляді податків міг би щороку приносити в державну скарбницю близько 4 млрд. дол. Абсолютно неприємні внутрішні умови розвитку разом зі слабкими міжнародними позиціями економіки України примушують активно шукати нестандартні шляхи виходу з кризи, засоби формування по-справжньому міжнародної конкурентоспроможної національної економіки.

Без сумніву, причини треба шукати в непростій соціально-економічній ситуації яка склалася в нашій країні, в некерованих механізмах стимулювання

туристичної індустрії, відсутності ефективного стратегічного розвитку цієї галузі як на національному, так і регіональному рівнях. Але проблема є значно масштабнішою ніж ми її бачимо. Питання стосується не лише туристичної галузі України, а взагалі векторів залучення країн з перехідним типом розвитку економіки (до яких належить і Україна) до потужних процесів інтеграції та підвищення рівня конкурентоспроможності таких господарств на світовому ринку.

Що стосується розміру середньомісячної заробітної плати, то незважаючи на його стабільне зростання протягом періоду, що досліджувався, її величина є значно меншою за середньо обласні показники та несуттєво перевищує розмір мінімальної заробітної плати. Аналогічні висновки можна зробити стосовно фонду оплати праці суб'єктів господарювання, що належать до туристичної галузі. Основним фактором впливу на зазначені факти є високе навантаження на фонд оплати праці, що спонукає суб'єктів господарювання використовувати незареєстровану робочу силу, застосовувати схеми оптимізації податкового навантаження. Таким чином, приріст кількості найманих працівників в туристичній галузі пов'язаний як з поживленням їх економічної активності, так і з результатами заходів впливу контролюючих органів на ситуацію на ринку праці (робота комісій по легалізації рівня заробітної плати, прокуратури, податкових органів). Ріст середньомісячної заробітної плати залежить в першу чергу від законодавчо встановленого рівня її мінімальної величини та вжитих контролюючими органами заходів впливу.

Недостатня кількість інформації про Україну – одна з основних причин слабких темпів розвитку туризму. Поліпшити ситуацію може участь спеціалістів і представників турагентств у відомих світових туристичних форумах. Торік уряд вперше здійснив фінансування представлення України на ярмарку туристичних послуг ІТВ в Берліні. До 2020 року в Україні діятиме програма розвитку туризму. Вона передбачає збільшення частки в структурі ВВП з 1,5 до 14-ти відсотків і інвестиції понад 11 мільярдів гривень. Держава при таких умовах виділить тільки 40 мільйонів. Решту суми внесуть приватні компанії.

Ціль програми покращити та розширити якість туристичної інфраструктури України, спростити процес перетину кордону, знизити податковий тягар на туристичні компанії.

Ситуація, яка склалася в туристичній сфері протягом років незалежності України, вимагає активного пошуку важелів і методів подолання кризових явищ та інтенсифікації виробництва туристичного продукту, із підтримкою необхідної якості.

Важливими зовнішніми передумовами, що стримують прогрес туризму в Україні, є не функціональність і неповноцінність економічних реформ, а також несприятливі існуючі умови для підприємництва взагалі та туристичного зокрема, недосконалість і навіть частково агресивність правової бази і, в наслідку, повна або часткова відсутність необхідних інвестицій для розвитку туризму - як внутрішніх так і зовнішніх. Несприятливість економічного клімату стала причиною того, що з майже 3000 українських туристичних підприємств, які мають дозволи на надання туристичних послуг, фактично на ринку працює тільки третя частина.

Саме ці зовнішні та внутрішні фактори можуть бути базою, на основі якої будуть розроблятися плани і рішення щодо виходу туристичного комплексу з кризового становища та слугувати індикаторами подальших напрямків її розвитку.

Отже, підсумовуючи все вищенаведене, приходимо до досить простого висновку. Так, можна з упевненістю стверджувати, що в галузі туризму проблемним сьогодні є неефективне та нераціональне використання відповідних ресурсів, сьогоднішній рівень розвитку туристичної індустрії не відповідає наявному потенціалу. Це є визначальним питанням, яке має диференційовану структуру, складаючись, в свою чергу, з ряду інших, більш конкретних питань. Так, до останніх можна віднести відсутність розвиненої інфраструктури, низька якість обслуговування, відсутність якісної реклами та глибинної інформації про готелі, санаторіях, турах по країні та послуги, які надаються не на світовому рівні, значний податковий тягар і т.п.

В даній роботі можна на наглядному прикладі навести весь потенціал окремого регіону, його проблеми та перспективи розвитку. Івано-Франківська область має невикористані рекреаційні та туристичні ресурси, і тому являється однією з перспективних для розвитку туризму в Україні. Потенціал та можливості для області формують: наявність гірських ландшафтів, багата культурна та історична спадщина, сприятливі кліматичні умови та чисте навколишнє середовище.

Головними причинами, які гальмують розвиток туризму і туристичної інфраструктури на теренах Івано-Франківської області: недалекоглядна політика держави, слаборозвиненість матеріальної бази.

В Івано-Франківській області багато первинних природних об'єктів, які змогли б залучати відвідувачів. Також в перспективі розвитку буде зелений туризм. Це потужний стимул для відродження й розвитку місцевої культури: народної архітектури, мистецтва, промислів - усього, що складає унікальну самобутність. Сільський відпочинок за рахунок розвитку етнографічної унікальності буде представляти Україну світові й приваблює іноземних туристів.

Успішною передумовою розвитку відпочинку в сільських районах треба розглядати формування комплексу відродження й розвитку всього спектра традиційної культури, починаючи від форм господарських занять до надбань духовної сфери, вони діятимуть як сприятливі чинники для індивідуального відпочинку в етнографічних районах України. І тим самим за рахунок інтенсивного розвитку зеленого туризму відбуватиметься зростання господарства

В пріоритеті буде являтися розвиток наявних туристичних ресурсів області, залучення інвестицій для розвитку об'єктів туризму та проведення рекламної кампанії як на рівні України, так і на зовнішньому ринку туристичних послуг.

Недосконалий рівень розвитку безпосередньо мережі та об'єктів туристичної інфраструктури, їх невідповідність міжнародним стандартам.

Можна зазначити, що виробнича база туристичної галузі сформувалася, в більшій мірі, в радянському періоді і орієнтувалася переважно на громадян радянського союзу, тому в інфраструктурі переважно великі (порівняно з аналоговими закордонними) об'єкти, із великою концентрацією місць та слабким рівнем комфорту. Одним із потужних механізмів прискореного розвитку туризму в Україні є розвиток туристичної інфраструктури у середині міжнародних транспортних коридорів (МТК). За оцінками спеціалістів, вони мають найбільший в Європі коефіцієнт транзитності (з 13 тис. км автомобільних шляхів державного значення більше 9 тис. км є магістралями, зв'язаними з МТК).

Відсутня скоординована висококваліфікована та грамотна система дій з виведення туристичного продукту України на світовий ринок, яка б давала відчутні результати. З'являються проблеми пов'язані з рекламою вітчизняних курортів. Тому стає цілком зрозуміло, що за кордоном дуже важко отримати інформацію про Україну, та її туристичні об'єкти. Великобританія, яку і так не має особливої необхідності рекламувати, витрачає на ці цілі 80 млн. фунтів стерлінгів. Це може здатися помилкою, на перший погляд. Проте це не так. Було підраховано, кожен вкладений в рекламу фунт приносить дохід від залучених туристів у 27 фунтів. Тому витрати коштів на рекламу України по всьому світу та її туристичні принади, на мою, думку, буде правильним рішенням.

Технологічна відсталість галузі. В Україні практично не вводяться в застосування туристичні технології, які в країнах високого розвитку набули ознак повсякденності: електронні довідники готелів, транспортні маршрути і перелік туристичних фірм з вартістю послуг, які ними надаються; на міжнародному ринку практично всі довідники з туризму випускаються в електронному, а більшість – у Internet-форматах, це дає велику перевагу та можливість бронювати місця в готелях, бронювати транспорт у режимі «on-line». Останніми роками в галузі інформаційних технологій України спостерігається піднесення. Тому слід активно використовувати дані можливості для покращення рівня обслуговування клієнтів.

Слабкий рівень обслуговування, зумовлений загальною підготовкою працівників галузі. На сьогоднішній день в Україні майже відсутня відповідна система в галузі туризму для підготовки і перепідготовки працівників, а також відповідні світовим стандартам вимоги кваліфікації. В нашій державі дуже повільно з'являються відповідні навчальні заклади, але вони роблять лише перші успіхи у цьому напрямку, не маючи відповідного досвіду.

Відставання масштабів (навіть порівняно з середніми показниками по СНД) нормативно-правового та організаційного забезпечення туристичної діяльності, яке значною мірою пояснюється частковою адміністративною реформою в Україні.

3.2. Основні принципи та стратегічні напрями розвитку міжнародного туризму в Україні

Для українського туризму характерними є як позитивні, так і негативні тенденції розвитку, наявними є дуже багато проблем, які необхідно вирішити за допомогою формування принципів регулювання та вдосконалення системи механізмів курівництва туристичною галуззю [48]. Актуальними є проблеми формування нормативно-правової бази державного регулювання у сфері туризму, податкової політики, приватизації, акціонування, створення лояльного інвестиційного клімату. Більше того пріоритетною умовою буде стояти формування злагодженої політики функціонування суб'єктів туристичної діяльності, які є представниками України як на національному так і міжнародному рівні.

Популярності Прикарпаттю додає діяльність гірськолижного курорту «Буковель», можливість змагання на байдарках на річках Прут і Черемош, дельтапланеризм.

Недоліком сфери послуг є те, що власники закладів, які спеціалізуються на обслуговуванні туристів, зорієнтовані на багатого споживача. А ті, чий рівень

достатку дорівнює середньому, задовольняються так званим “зеленим туризмом”.[7]

Для іноземців, які впродовж останніх років активно відвідують Прикарпаття, співвідношення ціна-сервіс є прийнятним для їхнього гаманця. Порівняно з 2003 р., кількість закордонних туристів, які побували в Івано-Франківській області, зросла на 90%, і в першому півріччі цього року їх було вже 3603 особи. Відпочивати у Карпатах їдуть здебільшого поляки, росіяни, німці, австрійці, словаки.

Для подальшого розвитку туризму та перетворення Івано-Франківської області на значний туристичний регіон необхідно виконати ряд умов (завдань):

- Рівень сервісу одне з головних завдань у цьому напрямку. Треба забезпечити місця відпочинку надійним телефонним, електронним зв'язком, телебаченням, радіо та іншими засобами комунікації;

- розвинути і покращити туристичну інфраструктуру;

- розвивати і розширювати сільський, зелений, екотуризм спиратися на заохочення приватної власності;

- відродити туристичні дитячі табори та кемпінги, мотелі для сімейного відпочинку.;

- збереження та реставрація пам'яток історії;

- розширення і покращення дорожньої мережі розгалужена транспортна мережа сприятиме розширенню рекреаційно-туристичної сфери в регіоні.

Виконання цих завдань, економічна стабільність у державі сприятимуть успішному розвитку туризму в Івано-Франківській області.

До визначних природних рекреаційних фондів Івано-Франківщини можна віднести Карпатський гірський масив, численні заповідники та заказники, серед яких особливо виділяються Національний природний парк «Гуцульщина», Княздвірський тисовий заповідник, природні комплекси Чорногори та Горгани, які входять до складу Карпатського національного природного парку, ботанічний заказник «Скит Манявський», однією з найвідоміших серед туристів пам'яток природи є «Скелі Довбуша». В Івано-Франківській області налічується

366 територій і об'єктів природно-заповідного фонду, в тому числі перший в Україні національний парк - Карпатський, розташований біля верхів'я Пруту [2].

Варто відзначити, що останнім часом в Івано-Франківській області приділяється чимала увага покращенню стану і розвитку рекреаційних і туристичних ресурсів. Так, за останні роки була проведена робота з масштабної реконструкції найвизначніших пам'яток історії і культури даного регіону. До того ж в області останнім часом спостерігається стійка тенденція до зростання кількості туристичних фірм і збільшується кількість туристів. Туристичні послуги в Івано-Франківській області надають 73 туристичні підприємства.

Сервіс, прийнятний для західних туристів, на рівні класу "три зірки" забезпечують готелі «Аускопрут» та «Україна» в м. Івано-Франківську, база відпочинку «Карпати» в м. Яремчі, пансіонат «Карпатські зорі» фірми «Спорт-тур» в м. Косові, профілакторій «Яремча» в м. Яремчі, санаторій-профілакторій «Джерело Прикарпаття» в с. Новий Мізунь.

А отже, завдяки своєму розташуванню Івано-Франківська область має надзвичайно високий рекреаційно-туристичний потенціал, що надає області значні можливості для розвитку туризму. Цьому сприяють як і різноманітність природних факторів, так і наявність численних пам'яток історії та культури.

Розвиток туристично-рекреаційної галузі Франківщини за останні роки характеризується позитивною та сталою динамікою, внаслідок чого туристично-рекреаційна галузь відіграє дедалі вагомішу роль в соціально-економічному розвитку області.

Туризм Івано-Франківської області є однією з найважливіших ланок господарства за допомогою якого можна покращити економічний розвиток області. Проте для покращення і розвитку туризму необхідні певні кошти для того, щоб удосконалити туристично-рекреаційні заклади відпочинку.

Методи і дії які зараз застосовуються для впливу на туристичний ринок не зовсім виявляються справедливими та адекватними. Для зміни в кращу сторону, необхідним кроком буде вдосконалення механізмів регулювання господарської діяльності із взяттям до уваги досвід країн з розвиненою туристичною

індустрією [48]. Але це не означатиме стовідсоткового копіювання, а врахування тих тенденцій які панують у нашій державі.

Великим успіхом стало те, що уряд зміг затвердити закон «Про внесення змін до Закону України «Про туризм», згідно якого, ліцензуванню підлягає лише туроператорська діяльність, що сприятиме покращенню державного регулювання туристичного сектору економіки [75] та щодо надання туристичних послуг. Згідно цього закону туризм буде пропагуватися одним із пріоритетних напрямів підняття економіки та культури, а тому сприятиме розвитку не тільки внутрішнього, а й міжнародного туризму і повинен базуватися на наступних принципах:

1. Підтримка безпеки туристів;
2. Мінімальне використання та збереження туристських ресурсів;
3. Позичування туризму як високорентабельної галузі економіки України;
4. Створення злагодженої системи туристичної діяльності для задоволення потреб як внутрішнього так іноземного туризму;
5. Покращення нормативно-правової бази в галузі туризму у відповідності із законами України, міжнародними стандартами;
6. Створення розумних економічних умов, які б покращували розвиток туризму в Україні;
7. Залучення національних та міжнародних інвесторів які змогли б стимулювати розвиток туристичної індустрії;
8. Підтримка розвитку туризму в регіонах, визначення статусу окремих туристських центрів,
9. Ведення тісної співпраці із зарубіжними країнами і міжнародними організаціями, участь в міжнародних програмах розвитку і підтримки туризму;
10. Розробка та введення в силу двохсторонніх і багатосторонніх міжнародних і договорів в галузі туризму [21];
11. Відновлення природних історико-культурних ресурсів;

Важливим кроком буде визначення, основних напрямів державної політики щодо прогресу розвитку міжнародного туризму в Україні він лежать у двох площинах:

1. Формування багатостороннього туристичного співробітництва з іноземними державами (для України це ознака того, що поряд з туризмом розвиватимуться й інші галузі зокрема малий та середній бізнес);

2. Забезпечення багатосторонньої співпраці з міжнародними організаціями (це стимулюватиме розвиток міжнародного співробітництва як на місцевому так і регіональному і міжнародному рівнях).

Звісно, що лібералізація кордонів України з країнами-сусідами є однією з головних переваг розвитку туризму в Україні. Також, відкриття кордонів перед українськими громадянами, принесе економічні вигоди від туристичної діяльності та посилить інтеграційні процеси в Україні [32].

Аналізуючи проблемні аспекти туризму в нашій державі то найчастіше вони зумовлені неефективною дією з боку чиновників, управлінської ланки та інших негативних чинників від яких безпосередньо залежить використання туристичного потенціалу України.

Тому в Україні необхідно сформувавши стратегічні та тактичні кроки у напрямку подолання цих проблем, також необхідно систематизувати інструменти за допомогою яких вони будуть впроваджені, це у свою чергу підніме міжнародний імідж України і дозволить їй стати конкурентоспроможною на міжнародному туристичному ринку.

Необхідно проаналізувати кожен із стратегічних напрямів. Для цього необхідно розглянути законодавчий, управлінський, адміністративні напрямки туризму. Це дозволить нам визначити найефективніші методи та шляхи для розвитку міжнародного туризму на теренах нашої держави.

Звісно, без чіткої та регламентованої законодавчої бази у сфері туризму і запозичити міжнародний законодавчий досвід у сфері туризму [9].

Тому необхідно у законодавчій практиці галузі туризму застосовувати державні гарантії у сфері безпеки для всіх категорій туристів, які і внутрішніх, так і зовнішніх [57].

Реалізувавши все вище можна спроектувати нові проекти і укласти міжурядові домовленості з іноземними відомствами у сфері туризму [57]. А це означає, що усі методи впровадження даного стратегічного напрямку взаємопов'язані.

Проаналізувавши всі стратегічні напрямки, пропонуємо наступне, створити Громадську Раду, яка б контролювала ведення туризму та була б контролюючим і виконавчим органом в сфері туризму. Даний орган створений при державному управлінні туризму повинен контролювати прозорість дій держави та сприяти реалізації державних програм та політики у галузі туризму.

Також веденням спільних проектів та впровадження державної політики можна досягнути стимулювання внутрішнього та міжнародного туризму.

Подальша співпраця даного органу з іншими урядовими структурами дозволить збільшити туристичні потоки. Однак, без створення конкретних механізмів в правовому полі, які б регулювали міжнародний туризм в Україні згідно стандартів ВТО [57]. Незважаючи, на той факт, що туризм одна із найбільш динамічних галузей економіки не лише в Україні, але й світу, однак без суттєвої підтримки держави у вигляді субсидій ця галузь ще довго залишатиметься на теренах нашої держави слабкою, а її доля в ВВП мізерною [22].

Також, важливим критерієм ведення бізнесу залишається податкова сфера, адже сучасний її стан перешкоджає веденню малого та середнього бізнесу, а відсутність державних гарантій і законодавства в інвестиційній галузі ставить під сумнів і створює величезні ризики для вливання приватних інвестицій у галузь [9], що у свою чергу передбачає створення і формування сприятливого інвестиційного поля і комфортних умов для бізнесу, що дозволить не лише збільшити кількість туристичних підприємств, але й збільшити зайнятість у сфері, що понесе за собою позитивні економічні та соціальні наслідки [22].

Беручи до уваги багатофункціональність та перспективність туристичної галузі ми вважаємо за потрібне сформувати інституційне підґрунтя з боку держави та органів влади на місцях та зосередити увагу на економічних вигодах від раціонального використання наявних ресурсів тощо.

Так як головними завданнями відомств у сфері туризму в Україні насамперед входить впровадження економічної, політичної, фінансової політики держави на всіх рівнях, то пропонуємо створення органу економічного спрямування, задля формування економічних інструментів задля забезпечення стабільного розвитку туристичного сектору.

Задля покращення взаємодії між органами влади та туристичних підприємств необхідно залучати асоціації передових компаній туристичного бізнесу для того, щоб максимально враховувати та відстоювати всебічні інтереси представників туристичної галузі.

Така колаборація між державою та підприємцями дозволить з'ясувати головні проблеми та перспективи галузі, дозволить туристичним компаніям захищати не лише власні інтереси, але й інтереси туризму в Україні. Це дозволить залучити міжнародні та внутрішні інвестиції в галузь та забезпечити її стабільний ріст [31]. Адже сучасний інвестиційний та туристичний ринок знаходить у стані постійних потрясінь через складні дипломатичні відносини України із іноземними країнами, не завжди зрозуміла бюрократична система, яка сповільнює процес отримання віз тощо.

Тому наступним кроком у подоланні проблем туристичного напрямку необхідно активувати не лише економічний, але й соціальний напрям, адже окрім розбудови соціально-економічного напрямку, можливе стале функціонування не лише стандартного туристичного ринку, але й забезпечення з боку держави соціальними туристичними продуктами (туризм для людей з обмеженими можливостями).

Лише із впровадженням цих заходів можливе формування побутове обслуговування туристів з особливими потребами [14].

Враховавши взаємопов'язаність усіх туристичних відомств на всіх рівнях влади та бізнес сектору необхідно створити підрозділ, який відповідатиме за соціальний туризм для забезпечення задоволення туристичних потреб категорій людей з особливими можливостями

3.3 Розробка концепції готельно-ресторанного комплексу «РокКріс» у Івано-Франківській області

Місцем створення проекту стало місто Косів. Яке має досить вигідне транспортне сполучення має розвинену мережу автошляхів і є великим вузлом. Дороги в місті знаходяться в ідеальному стані оскільки кожного року проводяться ремонтні роботи або замінюються одразу смуги руху. Косівський район привабливий для туриста насамперед чистими лісами, деревними промислами та унікальною самобутністю місцевих жителів (гуцулів). Всього в 20 хв. Ходьби від центру міста ви вже зможете насолоджуватися прекрасними ландшафтами карпатських гір. Отримаєте унікальну можливість піднятися на полонини, побачити побут і традиції місцевого населення. Скуштувати неперевершені страви традиційної кухні такі як: бануш, бриндза, вурда.

Але попри всі описані переваги тут будуть кілька недоліків, а саме: велика кількість конкурентів із вже сформованим іміджем і зарекомендованим ім'ям.

Початковою недовірою зі сторони місцевих жителів. Незнанням місцевих звичаїв і традицій.

Основний зміст проекту:

План створення готелю з грошовим обігом в два роки (дод. А)

Керівник проекту Стрілковська Христина Ігорівна

Організація даного проекту неможлива без активів та пасивів підприємства (див. табл. 3.1)

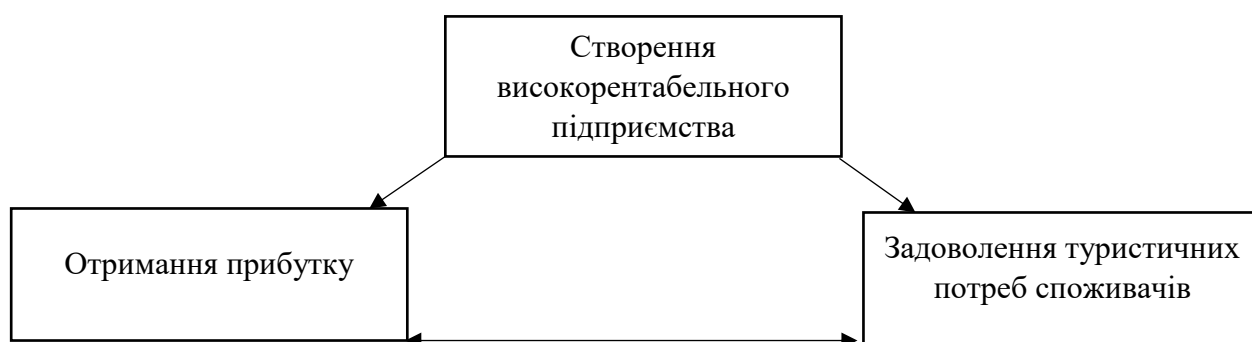
Таблиця 3.1

Активи та пасиви готельно-ресторанного комплексу «РокКріс» на період початкової стадії реалізації проекту

Актив	На початок року	На кінець року
1. Необоротні активи	705000	780000
2. Оборотні активи	1685000	1582000
2.1 Запаси	1067000	954000
2.2 Дебіторська заборгованість та одержані векселі	363000	691000
2.3 Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	163000	199000
2.4 Інші оборотні активи	15000	26000
3. Витрати майбутніх періодів	70000	112000
Баланс	2460000	2474000
Пасив	На початок року	На кінець року
1. Власний капітал	1004000	1238000
2. Забезпечення наступних витрат і платежів	132000	87000
3. Довгострокові зобов'язання	275000	214000
4. Поточні зобов'язання	945000	878000
5. Доходи майбутніх періодів	104000	57000
Баланс	2460000	2474000

Джерело: розробка автора

Ідея проекту: Ідея створення готельно-ресторанного комплексу переслідує три мети (див.рис.3.1)

Рис.3.1. Ідея створення готельно-ресторанного комплексу «РокКріс»

Джерело: розробка автора

Що стосується фінансування проекту, то на першому етапі необхідне отримання комерційного кредиту у вигляді 3 000 000 гривень (див.табл.3.2).

Саме підприємство спеціалізуватиметься на тимчасовому розміщенні туристів на платній основі. Вартість проекту оцінюється у 3 000 000 грн. Згідно, наших розрахунків термін окупності складе 3-5 роки. Що стосується кредитування то кредит буде оформлятися на фізичну особу підприємця оскільки це допоможе зменшити податкову ставку. Велику увагу будуть приділяти вже сформованій кредитній історії, а також можливим ризикам які будуть підстерігати підприємця. Буде розглядатися навіть бізнес-план підприємства. У цьому випадку дохід інвестора складе 208 050 грн.

Таблиця 3.2

Зміст проекту готельно-ресторанного комплексу «РокКріс»

№	Вихідні дані	Зміст даних
1	2	3
1.	Фінансування проекту	Комерційний кредит
2.	Характер підприємства	Заклад розміщення
3.	Вартість проекту	3 000 000
4.	Терміни окупності	2 роки
5.	Дохід інвестора	208 050 грн
6.	Виплати кредитних зобов'язань	З першого місяця реалізації

Джерело: розробка автора

Повернення позикових коштів починається з першого місяця реалізації Проекту (див.табл.3.3).

Закладена процентна ставка за позиковими коштами 17,5%:

Загальна сума нарахованих відсотків складе 208 050 грн.

Термін окупності з початку реалізації проекту 3-5 років.

Загальний економічний ефект від реалізації проекту за умовний життєвий цикл становить 27 439 340 грн.

Таблиця 3.3

Умови кредитування грошових коштів проекту готельно-ресторанного комплексу «РокКріс»

1.	Закладена процентна ставка за позиковими коштами	17,5%
2.	Загальна сума нарахованих відсотків	208 050 грн
3.	Термін окупності з початку реалізації проекту	3-5 років
4.	Термін окупності з урахуванням дисконтування	6 років
5.	Загальний економічний ефект від реалізації проекту	27 439 340 грн

Джерело: розробка автора

Виробничий план

1. Загальна площа приміщень готелю становить 800 кв. м. і містить у собі:

- номери для проживання (див.дод.Б):
  - - люкс - 4 шт.
  - - 2-місний - 10 шт.
  - - 1-місний - 6 шт.
- кафе;
- кімнату відпочинку з баром;
- кухню;
- більярд;
- побутову кімнату (прання, прасування);
- технічне приміщення (котельня й т.п.) (див.дод.В).

Інженерне забезпечення - міські комунікації (див.табл.3.4)

Таблиця 3.4

Основні етапи реалізації проекту готельно-ресторанного комплексу «РокКріс»

Етапи проекту	Умови виконання	Термін виконання
Початок проекту		1-2 роки
Підписання інвестиційного договору	1 місяць проекту	1-30 банківських днів
Отримання кредиту	Наявність необхідних документів	1-2 місяці
Реєстрація, облік у адміністративних та податкових інстанціях	Укладання інвестиційного договору	1-30 календарних днів

Продовження таблиці 3.4.

Підбір місцезнаходження та оформлення необхідної документації	Попередні роботи	1-3 місяці
Укладання договору покупки землі	Укладання інвестиційного договору	1-30 календарних днів
Будівельно-ремонтні роботи	Отримання інвестицій	1-2 роки
Покупка та встановлення обладнання	Отримання інвестицій	1-30 календарних днів
Підбір та найм працівників	Початок діяльності	1-2 місяці
Навчання персоналу	Закінчення організації виробничого процесу	1-30 календарних днів
Проведення маркетингової компанії	360 календарних днів	Протягом усієї діяльності
Закінчення проекту		1-2 роки

Джерело: розробка автора

2. Фінансова складова бізнес-плану готелю (див.рис.3.2).

Горизонт розрахунку містить у собі: будівництво будинку - 2 роки і його наступна експлуатація.

а) Інвестиційні витрати – 2-3 млн. грн.:

- вартість проведення будівельно-монтажних робіт – 40-50 тис. грн.;
- благоустрій території, забезпечення паркових місць - 50 - 70 тис. грн.;
- вартість передпроектних і проектних робіт - 190 - 230 тис. грн.;
- вартість устаткування й оснащення готелю – 2-2.5 млн. грн.

Рис.3.2. Основні статті витрат готельно-ресторанного комплексу «РокКріс»

Джерело: розробка автора

б) Поточні витрати можуть містити в собі:

- витрати на оплату праці й відрахування в соц. фонди;

- експлуатаційні витрати;
- витрати на ремонт й обслуговування готелю;
- можливо, орендна плата за земельну ділянку (див.табл.3.5).

Таблиця 3.5

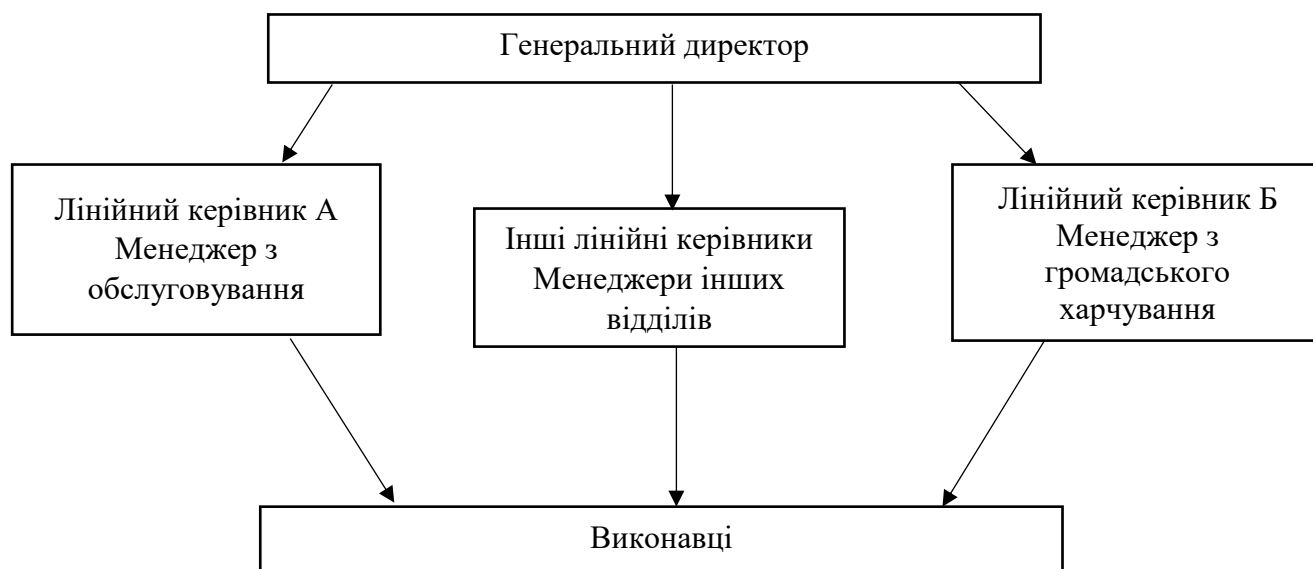
Поточні витрати готельно-ресторанного комплексу «РокКріс» на перший рік реалізації проекту

Найменування статті витрат	Сума витрат, грн..
1	2
Санітарно-гігієнічні засоби одноразового застосування для комплексу готелю	486000
Продукти харчування для комплексу ресторану	
Постільна білизна з терміном служби до 1 року для готелю	6500-7000
Постільна білизна з терміном служби до 5 років для готелю	19900-20000
Санітарно-гігієнічні засоби багаторазового використання для готелю	6000-7000
Столова білизна з терміном служби до 1 року для ресторану	42000
Набір столових приладів і посуду для ресторану	13000
Вартість прокату кінофільмів	7234-7560
Вода холодна на весь комплекс	291 000
Вода гаряча на весь комплекс	321 000
Опалення на весь комплекс	500 000
Електроенергія на весь комплекс	620 070
З/плата всього персоналу	166560-200000
Інші загально-виробничі витрати	16000
Амортизація	
Інші загальногосподарські витрати	
Разом витрат	
Виручка від реалізації послуг в перший рік діяльності складає	9402000

Джерело: розробка автора

Фонд оплати праці (1 керуючий й 6 чоловік обслуговуючого персоналу) становить 70 тис. грн/рік (див.рис.3.3)

Рис.3.3. Організаційна структура готельно-ресторанного комплексу «РокКріс»

Джерело: розробка автора

Експлуатаційні витрати складаються з витрат на електроенергію, водопостачання, тепlopостачання, на засоби побутової хімії, продукти, послуги зв'язку й т.п., і становлять 25 – 60 тис. грн. у період експлуатації будинку. На етапі будівництва буде потрібно тільки електроенергія й вода.

в) Джерела доходів:

Функціонування підприємства неможливе без джерел доходів, кошти з яких забезпечили повноцінне функціонування готельно-ресторанного комплексу (див. рис.3.4)

Рис.3.4. Основні джерела доходів готельно-ресторанного комплексу «РокКріс»

Джерело: розробка автора

Щоб отримати показник рентабельності, необхідно чистий прибуток розділити на величину всіх витрат. Відрізок часу і для першого показника, і для другого, природно, беремо один і той же. Формула розрахунку рентабельності виглядає так (див.формула 3.1):

$$\text{РП} = \text{БП} / \text{СА} * 100\% \quad (3.1)$$

де, РП – рентабельність підприємства; БП – сума балансового прибутку. Щоб її розрахувати, потрібно взяти суму виручки за певний відрізок часу, відняти собівартість продукції і різні організаційні витрати; СА – вартість активів. Тут потрібно скласти вартість виробничих фондів, оборотних активів і необоротних активів.

Термін окупності проекту становить 3-5 років, рентабельність – 59%.

Якщо визначати термін окупності з використанням дисконтування, то він складе 6 років. У ринковій економіці норма дисконту визначається виходячи з депозитного відсотку по вкладах, але на практиці звичайно застосовують більше значення, з огляду на інфляцію й ризики, пов'язані з інвестиціями.

Надалі можна розширити сферу послуг, пропонуючи, наприклад, послуги сауни.

Для забезпечення функціонування ресторанного напрямку «РокКріс» необхідні столові прибори та посуд (див.табл.3.6).

Туристичну галузь для даного регіону, а саме Івано-Франківської області, визнано напрямком пріоритету економічного розвитку, оскільки дана галузь належить до найбільш конкурентоспроможних і затребуваних на ринку. У зв'язку з таким попитом сформувався потужний розвиток туризму в області, який, у свою чергу, базується на рівноцінному поєднанні раціонального використання природних та історико-архітектурних ресурсів та грамотної співпраці місцевої влади з суб'єктами туризму [66]. Як результат створюється успішне «поєднання» і формується туристичний бренд області та створюються оригінальні та неповторні туристичні продукти [52 с.23].

Таблиця 3.6

Набір столових приборів і посуду для ресторану

Назва позиції	Кількість на 90 місць	Подвійний норматив
Кружка	90	180
Блюдце	90	180
Тарілка 16 см	90	180
Тарілка 21 см	90	180
Тарілка 24 см	90	180
Супова кружка	90	180
Блюдце	90	180
Миска для салатів	90	180
Цукерниця	9	18
Попільничка	9	18
Посуд на перець	90	180
Столовий ніж	90	180
Столова ложка	90	180
Столова вилка	90	180
Десертний ніж	90	180
Десертна ложка	90	180
Десертна вилка	90	180
Ложки до кави	90	180
Ніж для риби	90	180
Ложка для овочів	90	180
Посуд на гаряче	9	180
Посуд на соуси	9	180

Джерело: розробка автора

Івано-Франківщина – частина Західної України з багатою природно та історико-культурною спадщиною (понад 3,5 тис. пам'яток) та сучасною транспортною інфраструктурою [66]. Так, у м. Івано-Франківськ функціонує міжнародний аеропорт завданням якого являється виконання транзитної функції для переміщення туристів в Карпати та по Україні. Основними проблемами розвитку міжнародного туризму в Україні, враховуючи її достатньо великий туристичний та рекреаційний потенціал, мають економічне, соціальне, політичне та технологічне коріння. Покрокова реалізація стратегічних векторів та заходів які проводяться на державному, регіональному, місцевому рівнях мають ознаки приватно-суб'єктного спрямування, це сприятиме вирішенню проблем диспропорції розвитку міжнародного туризму в Україні. Підписання інвестиційного договору справа досить не легка і вимагає великих зусиль та концентрації. Велика кількість часу йде тільки на створення взаємовигідних

умов, які б підходили обом сторонам, написання додаткових пунктів(умов розірвання договору, зміни тарифікації) і т.д.

Івано-Франківська область за характером рельєфу досить неоднорідна і поділена на три частини: рівнинну лісостепову – Наддністрянщину, середнє передгір'я – Передкарпаття і південно-західну гірську – Карпати, що займають майже 50% всієї площі області. Територією останньої гірські хребти відокремлюються поперечними та поздовжніми долинами і утворюють системи Східні Бескиди, Горгани і Покутські гори. Відокремлені масиви Чорногори з найвищою точкою України, горою Говерлою, завжди заповнені туристами, які надають перевагу активним видам відпочинку. Саме особливості рельєфу, всі природні та історико-культурні ресурси стали першопричинами розвитку тут туризму та його інфраструктури на більшій частині території.

Якщо розглядати геопросторову організацію туристичних підприємств Івано-Франківської області, то вони сконцентровані виключно в центрах скупчення природно-географічних та культурно-історичних туристичних ресурсів. На основі такої концентрації можна вважати, що територіальна організація туризму в області є відносно нестабільною, оскільки показник великого скупчення в гірських територіях частково згладжується розсіюванням культурних та релігійних об'єктів по всьому ареалу області.

Часто помилковою є думка, що туристична інфраструктура гарантує процвітання території, на якій зосереджена. Насправді належний рівень туристичних послуг і наявність попиту на них не гарантують економічний та соціальний прогрес регіону. Між цими двома сторонами існує проміжний визначальний показник - реальний (на конкретний час) рівень споживання послуг, зумовлений особливостями розвитку, популярності й територіальну організацію інфраструктурних об'єктів туризму [3].

Підбір місцезнаходження та оформлення документації займе немало часу оскільки потрібно буде зібрати дані геологічної розвідки, визначити потенційні шляхи сполучення, провести логістичний аналіз, отримати дозвіл від управлінської організації затвердити план на депутатському засіданні та

отримати більшість голосів. немалу роль відіграватиме наявність природних ресурсів, а саме: водні скважини, природні джерела, поклади каменю, наявність деревини та деревних ресурсів.

Також необхідний чіткий план надаваних туристичних послуг готельно-ресторанним підприємством «РокКріс» (див.табл.3.7)

Таблиця 3.7

План об'ємів наданих послуг у розрахунковий період

Період	Найменування Видів послуг	Об'єм реалізації в місяць	Ціна (в гривнях)
1-12 місяців інвестицій	Здача номерів відвідувачам та бронювання	120 днів заселень	1200-6000
1-12 місяців інвестицій	Послуги бару, ресторану	569 звернень	Середній чек згідно прайсу 350-750 грн
1-12 місяців інвестицій	Послуги таксі, бронювання турів і тур агенціях тощо	200 звернень	Вартість згідно прайсу Від 150 грн
13-24 місяць функціонування	Здача номерів відвідувачам, бронювання	140 днів заселень	Від 1300-6500
13-14 місяць інвестицій	Послуги ресторану та бару	612 звернення	Середній чек 400-800 грн
13-14 місяць інвестицій	Послуги таксі, бронювання турів і тур агенціях тощо	250 звернень	Середній чек 200 грн

Джерело: розробка автора

Тривалість будівельних робіт залежать від особливостей рельєфу, характеру місцевості, погодних умов. Для економії часу в цей період можна здійснити підбір кадрів для навчання та отримання кваліфікації. Одразу ж за кілька днів до завершення будівельно-ремонтних робіт буде скуплене все необхідне обладнання.

Маркетингова кампанія буде проводитися протягом всього періоду функціонування підприємства і включатиме в себе рекламу в мережі інтернет, білборди, місцеві газети (див.дод.Е).

Доходи будуть оцінюватися з точки зору підприємств-конкурентів, а також через успішність реклами. Ми намагатимемось зробити обслуговування якомога швидшим та якіснішим. Для цього буде введена електронна система оплати і

бронювання. Тобто цей процес стане набагато швидшим і виключить можливість допуску помилки через людський фактор (можливе подвійне бронювання) та ін.

Висновки до 3 розділу

Дослідивши проблематику розвитку туризму та туристичної інфраструктури в Україні було сформовано концепцію проекту готельно-ресторанного комплексу «РокКріс» в Івано-Франківській області.

Враховуючи на той факт, що туристичний сектор у світі пішов в далекий вперед у Європі та Азії сформувались потужні світові туристичні осередки, що сприяють розвитку міжнародного туризму, однак, через зовнішні борги європейських гігантів, неконтрольованій міграції та проблеми у фінансові сфері світових масштабів, Україна здатна представити себе на міжнародному ринку праці як альтернативний напрямок.

Однак, через війну на Сході України, обсяги зовнішнього та внутрішнього боргу, відсутності реформ та низькому рівні оплати праці, український туристичний ринок «ослаб» у порівнянні з іншими роками.

Основні проблеми розвитку міжнародного туризму в Україні, беручи до уваги її значний туристичний та рекреаційний потенціал, мають економічне, соціальне, політичне та технологічне походження та набувають ознак природоохоронного та управлінського характеру.

Для покращення складеної ситуації необхідно сформувати першочергові стратегічні напрямки, заходи на державному, регіональному та місцевому рівнях повинні бути скоординованими, логічними та конкретними, необхідно оновлення законодавчої бази та формування проектів покликаних стимулювати внутрішній туризм.

Створення фінансового інституту розвитку турбізнесу в Івано-Франківській області у вигляді фонду розвитку туризму і забезпечення таким чином необхідного фінансування інтересів розвитку туристичного бізнесу (збору статистики, випуску рекламних матеріалів і кредитування виставкової

діяльності, підтримка пам'ятників і т.ін.); підготовка пропозицій по створенню адекватної туристичної інфраструктури, інтегрованої в міжнародні системи і мережі (операторські, бронювання, продажу); організаційне і фінансове забезпечення статистичної й аналітичної діяльності з метою визначення тенденцій розвитку; організаційне і фінансове забезпечення міських заходів туристичного характеру, включаючи оголошення тендерів на їхнє проведення; забезпечення рекламних і маркетингових заходів з метою формування привабливого іміджу регіону, вплив на формування ринку, організація участі регіону в найбільших туристичних ярмарках і підготовка рекламного продукту; підготовка інвестиційних пропозицій регіону з техніко-економічними обґрунтуваннями по туристичному комплексу і їхнє рекламно-інформаційне забезпечення; експертне забезпечення інвестиційних пропозицій регіону і проектів технічного сприяння; фінансування окремих проектів, спрямованих на розвиток туризму й об'єктів культури в регіоні; розробка програми розвитку виробничої інфраструктури готельного господарства, у т.ч. по випуску товарів дрібнофасованої продукції для готелів, розвиток переробних потужностей в обласних господарствах по випуску харчової продукції для готелів; аналіз основних туристичних маршрутів і розробка на цій основі адресної програми розвитку ресторанів і кафе і супутніх об'єктів (сувенірні магазини, пункти обміну валюти, інформаційні кіоски); розробка програми розвитку транспортних підприємств, що забезпечують перевезення туристів; розробка комплексу заходів (податкових, адміністративних і т.д.) по забезпеченню пріоритету на ринку сертифікованих товарів і послуг.

Також, важливим критерієм ведення бізнесу залишається податкова сфера, адже сучасний її стан перешкоджає веденню малого та середнього бізнесу, а відсутність державних гарантій і законодавства в інвестиційній галузі ставить під сумнів і створює величезні ризики для вливання приватних інвестицій у галузь, що у свою чергу передбачає створення і формування сприятливого інвестиційного поля і комфортних умов для бізнесу, що дозволить не лише

збільшити кількість туристичних підприємств, але й збільшити зайнятість у сфері, що понесе за собою позитивні економічні та соціальні наслідки

Це все в сукупності дозволить стимулювати туризм не лише на державному рівні, але й на території Івано-Франківської області. З метою подолати негативні наслідки сучасного стану речей та щоб розвинути даний сектор і було сформовано концепцію розвитку туризму України на базі Івано-Франківської області.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Результати проведеного дослідження теоретичних та практичних аспектів щодо удосконалення туристичної інфраструктури України та підвищення конкурентоспроможності Івано-Франківської області на світовому ринку дали підставу зробити наступні висновки:

1. У процесі дослідження та викладу теоретичного матеріалу було узагальнено основні туристичні терміни, розкрито сутність поняття «туристична інфраструктура» та її основні елементи, також було розглянуто історичний ланцюг встановлення туристичної інфраструктури. У даній роботі суттєвий наголос було зроблено саме на історичні передумови розвитку туристичної інфраструктури та туризму загалом для того, щоб краще зрозуміти фактори впливу на туристичну інфраструктуру і її розвиток в умовах сучасності.

У даній магістерській роботі лівову частку дослідження відведено саме туристичній термінології, адже вона відіграє роль своєрідного фундаменту дослідження та розвитку туризму в Україні, також за допомогою теоретичних узагальнень нам вдалось виявити чіткі закономірності у трактуванні таких понять як «туризм», «подорож» та «туристична інфраструктура».

З'ясовано, що «туристична інфраструктура» представлена спорудами, транспортним сполученням, закладами харчування та розміщення туристів, прикордонними службами та кордонами, все це в сукупності і відповідає законодавству України.

2. Автором систематизовано ряд проблем, насамперед, це стосується законодавчого підґрунтя туристичної діяльності України, адже станом на сьогодні в українському законодавстві не існує чіткого та конкретного визначення туристичної термінології та конкретного плану дій щодо розвитку міжнародного туризму в Україні, які б відповідали реальному стану речей і міжнародним стандартам, такий підхід не дозволить Україні швидко вийти на міжнародний туристичний ринок. Тому, нами було запропоновано ряд заходів щодо просування туристичного ринку України і взаємодії сектору туризму з іншими галузями економіки. Після проведеного аналізу було виявлено важливу

проблему, яка перешкоджає сталому веденню туристичного бізнесу. Державні органи не володіють повною інформацією про ситуацію на місцях, а подекуди не зовсім достовірні статистичні дані не дозволяють раціонально оцінити сучасний стан туристичної інфраструктури загалом по регіонах. Паралельно з цими показниками, ми зробили висновок, що в Україні прослідковується чітка тенденція у напрямку розвитку та стабільності туристичного ринку України.

3. Доведено, що Івано-Франківська область одна із найколеритніших областей Західної України цьому свідчать гуцульські фестивалі та сезонні культурні заходи, наявність всіх необхідних передумов для ведення гірсько-лижного туризму без врахування ризику сезонності. Помірно континентальний клімат створив комфортні умови, а хороша транспортна розв'язка забезпечили області можливість якісному обслуговування туристів. Такі туристичні центри як: Косів, Космач, Верховина, Івано-Франківськ стали центрами тяжіння іноземних та внутрішніх туристів.

4. Згідно отриманих даних тенденція розвитку внутрішнього туризму на національному рівні суттєво впливає на регіональний рівень у тому числі в Івано-Франківській області. Це у свою чергу означає, що низький рівень інфраструктури регіону і туризму зокрема, прямо пропорційно залежить від нераціонального використання туристичного потенціалу України на міжнародній арені. Дані результати можна пояснити рядом причин, такими як: світова економічна криза 2008 року; нестабільність національної валюти; протистояння на Майдані у 2014 році; відсутність реформ; відсутність політичної волі; відсутність професійних кадрів у органах влади тощо.

Всі ці аспекти в сукупності призвели до суттєвого зменшення внутрішніх та зовнішніх туристичних потоків; формування завищених цін; відсутності сервісу обслуговування на необхідному рівні; зростання популярності серед українських туристів міжнародних напрямків.

5. З'ясували і проаналізували основні проблемні аспекти та сучасний стан туристичної інфраструктури і дійшли висновку, що необхідно сформувати комплекс конкретних дій задля вирішення наявних проблем. Даний комплекс дій

сформований на основні тактичних та стратегічних дій і містить у собі такі складові: формування державних інституцій; визначення стратегічних напрямків розвитку туристичної інфраструктури та міжнародного туризму;- формування коректної законодавчої бази; формування маркетингового плану; інструменти реалізації державної політики у сфері туризму; законне забезпечення виконання даних рішень та постанов.

6. Використавши терміни та основні елементи туристичної інфраструктури та врахувавши статистичні дані з'ясовано і спрогнозовано головну тенденцію розвитку туристичної інфраструктури у іноземних країнах і вплив цих процесів на його розвиток на теренах нашої держави.

Дані компоненти напряму залежать один від одного і для максимального вирішення наявних проблем вони повинні бути виконаними та запущеними у дію, що у результаті активує динамічний розвиток міжнародного туризму та інфраструктури в Україні загалом та на регіональних рівнях. Тому пропонуємо розробку проекту готельно-ресторанного комплексу на базі Івано-Франківської області, яка ґрунтується на використанні наявних туристичних ресурсів області у тому числі культурних та туристичних.

7. Даний проект пропонується провести у два етапи: теоретичний та практичний. Теоретичний етап складається з аналізу сучасного стану ринку та навантаження на дану дестинацію, формування основної мети та завдання проекту, основні фінансові розрахунки та концепцію, економічне спрямування, систему оподаткування, політику відділу кадрів та звісно термін реалізації проекту.

Що стосується практичного етапу то він містить наступні компоненти: фінансове та технічне забезпечення; чітке спрямування діяльності; технічна документація; наявність свердловин (при необхідності), водопостачання та електромереж; будівельні роботи тощо.

8. При позитивних результатах і комерційній успішності проекту пропонуємо розробку схожих проектів на базі суміжних областей і адаптації до різних видів туризму та туристичних потреб туристів. Маючи за мету

активізувати не лише розвиток туристичної інфраструктури, але й міжнародного туризму Західної України.

Узагальнюючи все вище перелічене можемо дійти висновку, що раціональне та чітке виконання даного проекту можливо досягнути очікуваного результату, а саме: модернізація туристичної інфраструктури та формування конкурентоспроможності України на міжнародному туристичному ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамов В.В. Історія туризму / В.В. Абрамов, М.В. Тонкошкур. – Харк. нац. акад. міськ . госп-ва. – Х: ХНАМГ, 2010. – 294 с.
2. Агафонова Л.Г. Соціально-економічні проблеми розвитку туризму в Україні та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] / Л.Г. Агафонова. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Nzkit/2011_9/14.pdf
3. Арсеньєва Е.И. Основные концепции и направления современного экотуризма: компаративный анализ [Електронний ресурс] / Е.И. Арсеньєва, А.С. Кусков, Н.В. Феоктистова // Туризм и культурное наследие. Межвузовский сборник научных трудов. - 2005. - Выпуск 2. - С.186-205. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_tourism/arsenjeva.htm
4. Атракції [Електронний ресурс] / туризм.if.ua. – Режим доступу: <http://tourism.if.ua/ua/attraction/>
5. Бабкин А.В. Специальные виды туризма / А.В. Бабкин. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. – 252 с.
6. Бартошук О.В. Стратегічні напрями розвитку туристичної галузі України в умовах фінансової кризи [Електронний ресурс] / О.В. Бартошук, Ф.В. Зінов'єв. - Режим доступу: http://www.confcontact.com/2012_03_15/gu2_bartoshuk.php
7. Білецька І. Особливості стратегічного управління підприємством туристичної галузі / І.Білецька. - Теорія і практика сучасного менеджменту: проблеми та шляхи вирішення / Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції, 15-16 квітня 2010 р. – Тернопіль: «Економічна думка», 2010. – 420с.
8. Бойчук Х.В. Концепція сталого розвитку міжнародного туризму / Х.В. Бойчук. - .Особенности развития регионов Украины в новых экономических условиях: материалы третьей всеукраинской научной web- конференции молодых ученых. – Симферополь: ИТ «АРИАЛ», 2012. –369 с.

9. Бондаренко М.П. Туристичний сектор економіки України: Реалії та перспективи [Електронний ресурс] / М.П. Бондаренко. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ep/2011_1/7_Bondarenko.pdf

10. В 2012 году экономические проблемы, возникшие в некоторых странах ЕС в прошлом году, станут определяющим фактором развития туризма в этом регионе [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://uzbektourism.uz/press/world_news/w64.html

11. Воскресенский В.Ю. Международный туризм / В.Ю. Воскресенский. – М.: Юнити-Дана, 2006. – 255 с.

12. Кудла Н.В. Вплив екотуризму на збалансований розвиток сільських територій [Електронний ресурс] / Н.В. Кудла // Вісник львівського університету Серія міжнародні відносини. – 2008. - Вип. 24. - С. 147-153. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/vlnu/Mv/2008_24/23.pdf

13. Горський С.В. Інституалізація соціології туризму [Електронний ресурс] / С.В. Горський. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzkit/2010_7/4.pdf

14. Григорашова С.С. Тенденції та стан розвитку міжнародного туризму [Електронний ресурс] / С.С. Григорашова. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchtei/2011_4/NV-2011-V4_40.pdf

15. Гук Н.А. Підходи до класифікації туризму [Електронний ресурс] / Н.А. Гук. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/guk3.htm

16. Депутат М. Екологічний туризм в Україні: поняття, моделі та особливості розвитку [Електронний ресурс] / М. Депутат. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/NZTNPU/geogr/2010_2/4/020Deputat.pdf

17. Діловий туризм у контексті розвитку міжнародного туризму [Електронний ресурс] / І. Білецька // Журнал Європейської економіки (Видання Тернопільського національного економічного університету). – Том 10 (№2). – Червень 2011. – С. 178-187. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/jee/ua/2011_2/jee-2-ua/05B_ua.pdf

18. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу [Електронний ресурс] / О.Ю.Дмитрук // Навчальний посібник. - К.: Альтерпрес, 2004. - 192 с. – Режим доступу: http://tourlib.net/books_green/dmytruk1.htm
19. Дроздова Г.М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Г.М. Дроздова // Навчальний посібник. – Київ: ЦНЛ, 2004. - Режим доступу: <http://www.ebk.net.ua/Book/MenedgmentZED/10-15/6132.htm>
20. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» № 3530-VI від 16.06.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
21. Закон України «Про туризм» N 1024-XII від 12.05.91 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.
22. Заячківська Г. Міжнародний туризм в Україні: проблеми розвитку та шляхи вирішення [Електронний ресурс] / Г.Заячківська. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vtneu/2010_4/4_2010/14Zaj.pdf
23. Інституційне забезпечення розвитку сфери туризму в українсько-польському транскордонному регіоні [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/245/>
24. Кальна-Дубінюк Т.П. Застосування сучасних інформаційних технологій у розвитку сільського зеленого туризму в Україні [Електронний ресурс] / Т.П. Кальна-Дубінюк, Н.А. Пугач. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/nvnau_eamb/2011_163_1/11ktp.pdf
25. Квартальнов В.А. Иностранный туризм / В.А. Квартальнов. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 232.
26. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В.Ф.Кифяк. -Чернівці: Книги - XXI, 2003. - 300 с.
27. Класифікація видів та форм туризму [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <http://library.if.ua/book/38/2527.html>

28. Костел Кармелітів [Електронний ресурс] / Національний заповідник «Давній Галич». – Режим доступу: <http://davnyihalych.com.ua/sights/sights-of-architecture/item/47-church-ofchristmas>

29. Лебідь С.Г. Сталий екологічний туризм: сутність та перспективи розвитку в Миколаївській області [Електронний ресурс] / С.Г. Лебідь, Н.А. Сербулова. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npchdu/Ecology/2010_119/119-17.pdf

30. Любіцева О.О. Методика розробки турів: Навчальний посібник / О.О. Любіцева. - К.: Альтерпрес, 2003. - 104 с.

31. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг [Електронний ресурс] / М. П. Мальська // Підручник. - К.: Знання, 2008. - 661 с. – Режим доступу:http://pidruchniki.ws/15840720/turizm/mizhnarodniy_turizm_i_sfera_posluga_malska_mp

32. Мариняк Я. Передумови і перспективи участі України в міжнародному туристичному ринку [Електронний ресурс] / Я. Мариняк. –Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/NZTNPU/geogr/2009_2/4/001Marinyak.pdf

33. Мацкевич Н.М. Сучасні тенденції розвитку міжнародного туристичного руху [Електронний ресурс] / Н.М. Мацкевич. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/mackevych.htm

34. Местні Л. Зміна орієнтирів міжнародного туризму / Л. Местні. – Стан світу 2002. К., 2002.

35. Міжнародний туризм в епоху глобалізації: здобутки, проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / М.В.Данілко // Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ – 2010. №3(23). – С. 32-36. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vkei/2010_3/7.pdf

36. Міжнародний туризм та його розвиток в Україні [Електронний ресурс] / О.Є.Шайда, І.С.Гордієнко // Науковий вісник НЛТУ України – 2011. - Вип. 21.6. – С. 141-144. – Режим доступу:

http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltsu/21_6/141_Gor.pdf

37. Міщенко О.В. Теоретичні основи визначення сутності екологічного туризму [Електронний ресурс] / О.В. Міщенко. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/nvnu/geograf/2010_3/R5/Mishchenko.Pdf

Pdf

38. Недавня О. Історичний митрополичий Галич як осередок релігієзнавчого туризму та патріотичного виховання молоді [Електронний ресурс] / О. Недавня. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/nedavnya.htm

39. Осипчук М. Брендинг як інструмент підвищення ефективності функціонування туристичної дестинації [Електронний ресурс] /М.Осипчук. – Режим доступу:

http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpdme/2011_2/osipchuk.pdf

40. Основні поняття, визначення та концепції розвитку сільського зеленого туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.infotour.org/geo_hm/chapter9/docs9/vprovadgennya_silskogo_zelenogo_tyruzmy.

41. Офіційний сайт Асоціації Лідерів Турбізнесу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.altu.com.ua/News/>.

42. Офіційний сайт Головного Управління статистики в Івано-Франківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stat.if.ukrtel.net/>

43. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

44. Офіційний сайт Державної служби туризму та курортів України [Електронний ресурс]. – Електрон. Текстові дані (17634 байт) – Режим доступу: <http://tourism.gov.ua/publ.aspx?id=2095>.

45. Офіційний сайт Івано-Франківської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.if.gov.ua/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=796>

46. Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua/>

47. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=167021&cat_id=32819

48. Паламарчук В. А. В. Умови розвитку вітчизняної туристичної сфери в процесі подолання кризових явищ [Електронний ресурс] / В. А. Паламарчук, О. В. Белова. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/ejournals/PSPE/2010_1/Belova_110.htm

49. Папирян Г.А. Международные экономические отношения. Экономика туризма / Г.А. Папирян. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 208 с.

50. Парадорес в Іспанії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ancodes.com/paradores/>

51. Парфіненко А.Ю. Експансія туризму. Ретроспективний аналіз світової ходи та перспективи подальшого розвитку [Електронний ресурс] / А.Ю.Парфіненко–Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/parfinenko.htm

52. Передумови та перспективи ефективного розвитку туристичної галузі України в контексті політики державного регулювання [Електронний ресурс] / О.А. Пробоїв, Г.А. Станіславська // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2011. – С.164-169. - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ekon/2011_33_sv3/SOURCE/29.

Pdf

53. Пономарчук Н. Менеджмент туризму і економіка знань – стратегічні пріоритети інноваційного розвитку / Н. Пономарчук, В.Травінський. - Теорія і практика сучасного менеджменту: проблеми та шляхи вирішення / Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції, 15-16 квітня 2010 р. – Тернопіль: «Економічна думка», 2010. – 420 с.

54. Програма розвитку туристичної галузі міста Івано-Франківська на 2012- 2015 рр. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Івано-Франківської

міської ради. – Режим доступу:
http://www.mrada.if.ua/images/document/sesia/18_2011_2012s/18539291211.pdf

55. Програма святкування 350-річчя Івано-Франківськ [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.rtic.if.ua/festivals.html>

56. Пуцентейло П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва [Електронний ресурс] / П.Р. Пуцентейло // Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 344 с. – Режим доступу: http://tourlib.net/books_ukr/pucentejlo34.htm

57. Рега М.Г. Формування туристичного сектору в малому бізнесі національного господарства [Електронний ресурс] / М.Г. Рега. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/pips/2009_2/465.pdf

58. Розвиток туризму в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.marshruty.in.ua/index.php/rozvytok-turyzmu-v-ukraini.php>

59. Рутинський М.Й. Сучасний стан та напрямки розбудови курортно-рекреаційної інфраструктури Івано-Франківщини [Електронний ресурс] / М.Й. Рутинський. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/rutynsk.htm

60. Самко О.О. Тенденції розвитку міжнародного туризму та місце України в його структурі [Електронний ресурс] / О.О.Самко. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vcndtu/2010_41/24.htm

61. Сасін М.П. Вдосконалення класифікації видів і форм туризму [Електронний ресурс] / М.П. Сасін, С.А. Гринько. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/sasin.htm

62. Свірідова Н.Д. Концепція сталого розвитку туризму в сучасних умовах [Електронний ресурс] / Н.Д. Свірідова. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/knp/176/knp176_166-168.pdf

63. Смаль В. Туризм і сталий розвиток [Електронний ресурс] / В. Смаль, І.Смаль. – Режим доступу: http://www.franko.lviv.ua/faculty/geography/Publik/Period/visn/32/15_small.pdf

64. Смаль В.В. Світовий досвід розвитку екологічного туризму / В.В. Смаль // Український географічний журнал. – 2003. – № 4. – С. 58-64.

65. Сочка К. Звіт з базового дослідження стратегічного пріоритету Закарпатської області "Розвиток туризму та курортно-рекреаційної сфери" // Проект з регіонального врядування та розвитку – Україна. – Ужгород : УРБАН, 2007. – 30 с.85.

66. Стратегія розвитку та маркетингу туризму Івано-Франківської області до 2015 року: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://firtt.if.gov.ua/Ukr/turizm/strateg_do_2015.pdf

67. Суходуб В.С. Роль міжнародного туризму в економічному розвитку країн світу [Електронний ресурс] / В.С. Суходуб. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Natural/nvnu/ekonomika/2007_12/R6/7.pdf

68. Сушко Н.В. Тенденції розвитку міжнародного туризму в Україні [Електронний ресурс] / Н.В.Сушко. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npchdu/History/2006_49/49-13.pdf

69. Схвалено регіональну програму розвитку туризму в Івано-Франківській області на 2011-2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://firtka.if.ua/?action=show&id=3174>

70. Трілленберг Г. Управління міжнародним туризмом в період світової фінансової кризи: стан і перспективи [Електронний ресурс] / Г. Трілленберг. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/NZTNPU/geogr/2010_2/4/008Trillenberg.pdf

71. Ткач У.В. Проблеми та перспективи розвитку сучасного готельного бізнесу на Тернопільщині / Уляна Володимирівна Ткач, Оксана Ярославівна Гугул // Зб. наук. пр. Бізнес Інформ (ХНЕУ), 2016. – №5- С. 134 – 139

72. Ткач У.В. Основні аспекти використання дефініції «Безпека туризму» в туристичній діяльності / Уляна Володимирівна Ткач // International scientific-practical conference Integration of Business Structures: Strategies and Technologies, Part 1, February 24, 2017. Tbilisi, Georgia: Baltija Publishing. – p.123-126

73. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія: навчальний посібник/ Н. В. Фоменко. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с.

74. Что раскроет туристический потенциал Киева 20 марта 2012 Информационный центр «Украина-2012» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ukraine2012.gov.ua/ru/news/194/52341/>

75. Чернобай Л.І. Суб'єкти туроператорської та тур агентської діяльності: сутність і класифікація [Электронный ресурс] / Л.І. Чернобай, І.Я. Кулиняк. – Режим доступа: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Ekonomika/2009_640/63.pdf

76. Шкарлет С.М. Тенденції і перспективи розвитку туристичної галузі України у складі національної та світової економіки [Электронный ресурс] / С.М. Шкарлет, О.М. Кальченко. – Режим доступа: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/APE/2009_10/36-43.pdf

77. Щербіна Н.М. Проблеми і особливості розвитку рекреаційного комплексу України [Электронный ресурс] / Н.М. Щербіна, Л.Я. Маслова. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/CCN/Economics/13_scherbina.doc.htm

78. Экономика Европы восстанавливается благодаря туристической промышленности [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://tigernews.info/turizm/12838-yekonomika-evropy-vosstanavlivaetsyablagodarya.Html>

79. About Ukraine Tourism. Facts and Numbers: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukraine-travel-advisor.com/ukraine-tourism.html>

80. Birgit Braasch. Major Concepts in Tourism Research – Memory [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.tourismculture.com/64/Research%20Papers/Major%20Concepts%20in%20Tourism%20Research_Memory.pdf

81. Burns Peter. Tourism: A new Perspective / Peter Burns, Holden Andrew. – London: Prentice Hall, 2006. – 239 p.

82. David Bruce Weaver. Ecotourism as Mass Tourism: Contradiction or Reality? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cqx.sagepub.com/content/42/2/104.full.pdf?ijkey=YVUbrPkIHGSGc&keytype=ref&siteid=spcqx>

83. Different Types Of Tourism: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.streetdirectory.com/etoday/different-types-of-tourism-jjlwo.html>

84. European tourism insights 2009-10 [Электронный ресурс] / European Travel Commission. – Режим доступа: http://www.etccorporate.org/resources/uploads/ETC_ETI_2009-10_with-cover.pdf

85. Franziska Enderle. Combining Sustainable Tourism Concepts for more Sustainability? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.tourismmaster.nl/2010/11/01/combining-sustainable-tourism-concepts-for-moresustainability/>

86. George Dooley. Despite Economic Problems, European Travel is Strong [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.travelagentcentral.com/trends-research/despite-economic-problemseuropean-travel-strong-32262>

87. International tourism to reach one billion in 2012: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://media.unwto.org/en/press-release/2012-01-16/international-tourism-reach-one-billion-2012>

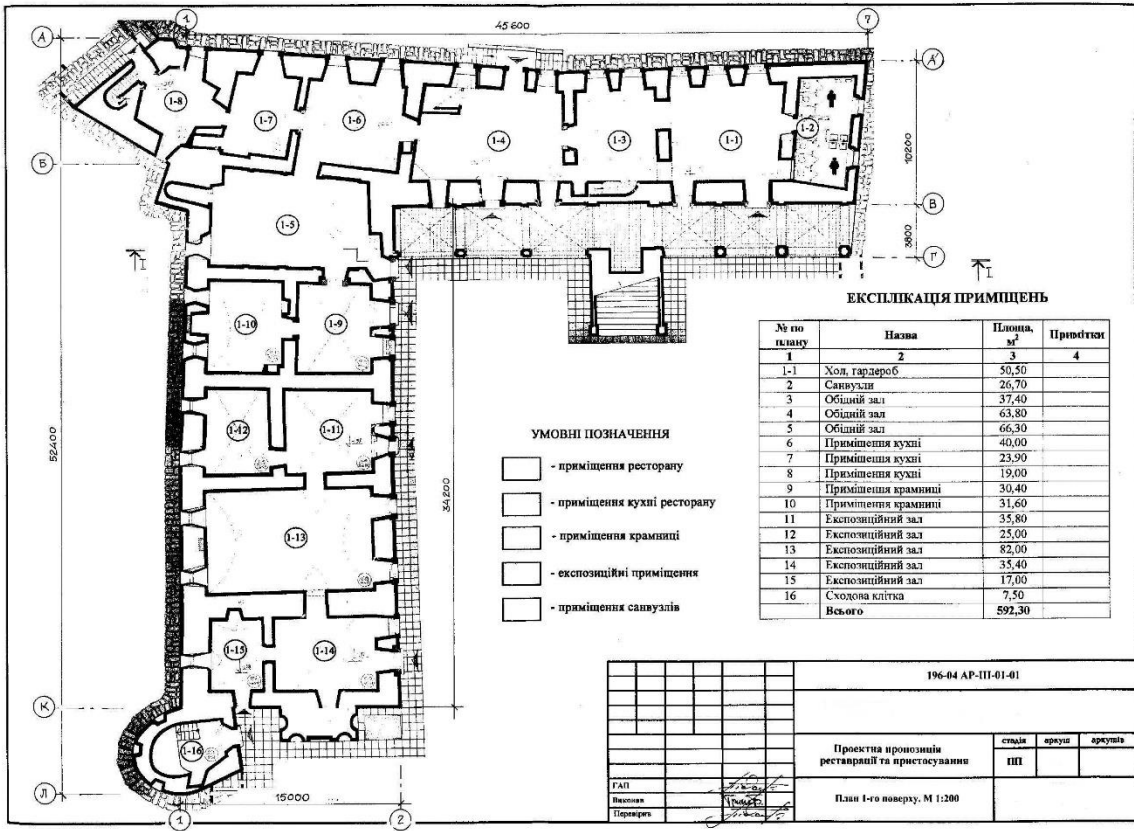
88. International tourism receipts in Europe [Электронный ресурс] – The World Bank. – Режим доступа: <http://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.RCPT.CD>

89. Ivano-Frankivsk launches competition to develop Carpathian Mountains: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://nauka.in.ua/en/news/international-collaboration/article_detail/6730

90. Laszlo Arva. New types of tourism and tourism marketing in the postindustrial world [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://essca.academia.edu/LaszloArva/Papers/888666/New_Types_of_Tourism .

ДОДАТКИ

Додаток А

Додаток Б

Додаток В

Додаток Д

Додаток Е

